ԺԹՐԴ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 2408 Կ. ՊՈԼԻՍ — ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 23-6 ՄԱՅԻՍ 1909 — 23 ՆԻՍԱՆ 1325—16 ՌԷՊԻ ԻՒԼ ԱԽԸՐ 1327

منظومهٔ افکار … غزته سی
صاحب امتیازی : اوهانس …
ادارهخانهسی ؛ بابعالی جادهسی

Մանզումէի Էֆքեար

ԱԶԱՏԱԿԱՆ ԱՆԿԱԽ ՕՐԿԱՆ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԿԱՆԽԻԿ	ՏԱՐԿԱՆ	ՎԵՑԱՄՍ.
Պոլսոյ համար	80 ղրշ.	50 ղրշ.
Գաւառներու համար	100 »	60 »
Արտասահման »	25 Ֆր.	14 Ֆր.

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ
Մէկ անգամի համար տողը 5 ղրուշ, Մէկէ աւելի անգամի համար մասնաւոր պայմաններ։

Journal Arménien
MANZOUMÉ-I-EFKIAR
Grand' Rue de la S-Porte, 56
CONSTANTINOPLE

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Տ. ԳԱՍՍԷՐԵԱՆ
ԱՐԴԻ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ԱՄԷՆ ԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԳԷՈՐԳ ԲԱԲ ԱԼԻ ՃԱՄԲԱՅԻ, ԹԻՒ 56

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՂՐԿՈՒԱԾ ԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՉԵՆ ՏՐՈՒԻՐ

10 ՓԱՐԱ — ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ «ՄԱՆԶՈՒՄԷ» ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԷՆ ՕՐ ԱՐՏԱԼՈՅՍԻՆ — 10 ՓԱՐԱ

ՔԻՉ ՄԸ ԽՕՍԻՆՔ ՃԱՀԻՏ ՊԷՅԻ ՀԵՏ

Մ. եւ Ց. Գօմիթէին կարգաւուն դէմքերէն Հիւսէյին Ճահիտ պէյի յօդուածը, զոր թարգմանեցինք մեր Բչ. օրուան թուով, կրնայ կողմէ նոր քաղաքականութեան մը։ Ճահիտ Պէյ վերջին դէպքերէն առաջ վաղեմենոյ թարգմանաթեան կառնելն է, որուն հետ գրեթէ ինք ամէն լրագրական պայքար կը մղէինք Թուրքիոյ ներքին քաղաքականութեան ընթացքին վրայ։ Ճահիտ պէյ, թէեւ արդարական մը էր, հիմակ ալ այնպէ՞ս է թէ ոչ, չենք գիտեր ստոյգին. անգլիականութիւնը ո՛րչափ առաջ տարած էր, անկէց ո՛րչափ ըմբռնած էր որ իր վարած «Թանին»ը հիմնեց կ'արդարացնէր կառավարութեան ամէն կարգադրութիւնը, եւ Հայ թերթերուն հրատարակած տեսութիւններուն, գաւառային թղթակցութիւններուն հերքումը «Թանին»ի համար բոլորովին պարտաւորիչ դարձած էր։ Կը զարմանայինք թէ ի՛նչպէս, կամ ինչո՞ւ Հիւսէյին Ճահիտի նման աչառահոս միտք մը ո՛րչ աստիճան ծանծաղ ջուրերու մէջ կը լուացուի, եւ արիութիւնը չունենար ըմբռնելու պարզ ճշմարտութիւնները անգամ, եւ ցոյց տրուած իրողութիւններէն չէր հաներ մեր հայրենիքին բարօրութեան անհրաժեշտ դասերը։ Կ'աղչէինք թէ Մ. եւ Ց. Գօմիթէին օրգանները, «Թանին» եւ «Շուրայի Իւմմէթ», ներքին բարեկարգութեան համար ամէն տեղեկանքն հասարակ եւ առաջարկուած միջոցներուն դէմ պատրաստ եւ հաստատուն առարկութիւններ ունէին միշտ, եւ նեղսիրտ ու գժտամիտ, զգան ու խիստ լեզու մը կը բանեցնէին բոլոր այն առաջարկութիւններուն հանդէպ, որոնց նպատակն էր Թուրքիոյ ներքին գաւառներուն անդորրութիւնը, զոր հին ռէժիմի պաշտօնեաներուն բացարձակ ամբարտաւանութեամբը միայն կարելի էր ձեռք բերել։ Իրրեւ ճշմարիտ Օսմանցի, բարեկարգութեան և անդորրութեան երեսէն միայն երկրին ճշմարիտ ու հաստատուն բարօրութեան իրրեւ նախանձախնդիր քաղաքացի, կ'առաջարկէինք գաւառներուն Համիտեան հետեւորդները վանել, մանաւանդ ընելով անոնց ձեռքէ սահմանադրականութիւնը, եւ յայտարարելով թէ Գօմիթէին գաւառային մասնաճիւղերուն անդամակցելու համար անոնց փութկոտութիւնը մէ միայն իրենց անպատիժ մնալու փափաքէն պէտք է վերագրել։ Չկըրցանք լսելի ընել մեր ձայնը, եւ չկըրցանք մեր անկեղծութեան հաւատք ընծայեցնել գանել մեր չարէը պաշտօնական եւ խորհրդարանական շրջանակներուն եւ անոնց օրգաններուն մէջ։

Արդէնա փորձ մըն ալ պէտք է ընել այս խիստ պարզ ճշմարտութիւնը ըմբռնելու համար։

Եւ ահա ինք որ «Թանին»ի ասղանդաւոր խմբագրապետը, նոյն ինքն Հիւսէյին Ճահիտ պէյ, նոյն գեղեցիկ խմբագրականին մէջ — Սելանիկ հրատարակուող «Թանին»էն արտատպուած — մի առ մի կը թուէ Երիտասարդ Թուրքերուն նախաքայլի սխալները, եւ, ի մէջ այլոց անգրգառնալով մեր պահանջած փոփոխութիւններուն, հետեւեալ սերտն հարցումը կ'ընէ.— «Օսմանցիները ինչո՞ւ հին վարչութեան փոփոխութիւնը կ'ուզէին», եւ դարձեալ ինք կը պատասխանէ հետեւեալ կերպով, եւ պատասխանն ալ շատ պարզ ու դիւրըմբռնելի է ամէնուն համար.— «Անոր համար որ մարդ ըլլալու իրաւունքէն զրկուած էին։ Անզգոյշ սիրտ մը ձեռքը մնացած հօտ մըն էին։ Այդ սիրոյ քէյֆը ուզէր, հօտէն մէկը կը մորթէր, իրենց բոլորի ձայներով զինքը անհանդիստ ընողներուն բերանը կը թխմէր»։ Չենք կարծեր ըսել որ Հիւսէյին Ճահիտ Պէյ այս պարզ ճշմարտութիւնը ինք ամիս առաջ ալ ըմբռնած չըլլար եւ թագնուած չըլլար անմիջապէս մեր պահանջումներուն անկեղծութեան։ Միայն թէ կ'երեւի որ գաւառային բանտերուն եւ հին ռէժիմեաններուն հոգեբանական արցունքները եւ համիտեան նենգամտութիւնը աւելի զօրեղ պէս ազդած էին ջիղերու վրայ՝ քան մեր կողմէ ճշմարտութեան անմիջական յայտարարութիւնը և երկրին ներքին պէտքերուն գոհացման զգան խոստովանութիւնը միտքերուն վրայ։

Համիտական գաւառին մէջ իրենց Կ. Պոլսոյ ամբողջ գլուխին նման ինք ամիս ալ յաջողեցան իրենց գերը խաղալ և վերջացնել … մը։ Ամէն երկիրներու մէջ կը պատահին այսպիսի սխալներ քաղաքական կուսակցութեանց կողմէ, միայն թէ այդ սխալներէն երկրին օգուտին համար քաղուելիք դասերը … բարոյացուցիչ հանգամանք մը պէտք է ունենան, որովհետեւ սատանայութիւնը եւ գլխաւորութիւնը կրնան ամէնէն ամուր չենքերն ալ իրենց հիմերէն խախտել, եւ կրնան յուսախաբութիւնները կրնան անհետացնել քաղաքական եւ քաղաքային կեանքին ու պետական յօրինուածքին գեղեցիկ պատմութիւնները՝ գէթ առաջ եւ գէթ վեր բարձրանալու համար։

Հիւսէյին Ճահիտ պէյի անկեղծ խոստովանութիւնները պարզապէս հիացում կը պատճառեն մեզի։ Քաղաքական կեանքին ամէնէն մեծ իմաստութիւնը եւ ճշմարիտ յառաջդիմութեան էական պայմաններէն մին է օգտուիլ անցեալին դասերէն, եւ պատմական իրողութիւններուն գունդերը դարձնելով … մէջէն զանել ելք մըն մը, որ գէթ ի նոր ու բաշխուած արահետները ստոր մեզի։ Ինչպէս ըսած ենք անկէց առաջ, ամբողջ երեսուն երեք տարիներ համաշխարհիկ քաղաքականութեան եւ եւրոպական յառաջդիմութեան կառքին անիւը Թուրքիոյ համար պարտաւորութեան մը մէջ թաւալեցաւ Համիտի Վարչութեան տակ. Հակառակորդականօրէն ինք ամիս ալ գիտի թաւալէր նոյն պարտաւորութեան մէջ։ Սակայն Թուրքիոյ ապագային համար մխիթարական մեծ կէտը ա՛յն է որ Սելանիկեան Բանակին պէս նուիրական ու բարոյական ոյժ մը ունի, որ ուշանքի բոլոր քաղաքական կուսակցութիւնները կ'արժէ, եւ մեր երկու անգամ է որ պաշտօնապէս կը յայտարարէ թէ ինք ո եւ է կուսակցութեան չի վերաբերիր, և կողք չունի Մ. եւ Ց. Գօմիթէին հետ, հանդուրժելով հանդերձ անոր հայրենասիրական ուղղութիւնը։ Այս արամիտ եւ ուղիղ յայտարարութիւնը ցոյց կուտայ թէ Բանակին գործը արդարութեան համար անկողմնակալ է եւ անշահախնդիրէ, եւ տարակոյս չկայ թէ այս պաշտամներուն եւ բարոյական ո՛յժ ունենալութեան մէջ իր ուղղութիւնը միակ սեղեցնէ պէտք ըլլայ քայլքայամը պաշտպանելու եւ Թուրքիոյ վերածնութիւնը իրագլուխ հանելու։

Բանակին այս անշահախնդիր հայրենասիրութիւնը մէկ կողմէն, եւ Երիտասարդ Թուրքերու քաղաքական կուսակցութեան գլխաւոր անդամներէն Հիւսէյին Ճահիտ պէյի յիշեալ յօդուածին մէջ ըրած խոստովանութիւնները միւս կողմէն, բաւական կրնան նպաստել կատարելագործելու գործին համար։

Բայց Ճահիտ պէյի յօդուածը ո՛րչքան գեղեցիկ է, եւ յայտնած ճշմարտութիւնները ո՛րչքան մօտիկ են մեր սրտին որ չենք կրնար զիջանիլ քանի մը հատուածներ արտատպելու փորձութեան.— «Հին վարչութեան՝ զրկանքի ու բռնութեան կարգ մը գործադիր միջոցները կային։ Ասոնք, նախարարներէն, վէզիրներէն եւ միւշիրներէն սկսեալ մինչեւ փոքր պաշտօնեաները, ամէնէն վարինց խաֆիէները չարագործութեան անհետալ շղթայ մը կազմած էին։ Ամենէն առաջ այդ շղթան փրցնել կարելի պէտք էր … Պէտք էր Տէրութեան վարչութեան մէջ օգ եւ լոյս մտցնել»։ Ի՞նչ գեղեցիկ բացատրութիւններ. «Տէրութեան վարչութեան մէջ օգ եւ լոյս մտցնե՛լ» պէտք է եղեր։ Հարկաւ, առանց օդի եւ լոյսի ապրիլ կարելի՞ է միթէ։ Բայց Հիւսէյին Ճահիտ պէյ կը խոստովանի թէ «Տէրութեան վարչութեան մէջ օգ եւ լոյս մտցնելու համար ինք ամիս առաջ պէտք եղած ջանքը ընծայուեցաւ»։ Ասո՛ր, ի՞նչպէս կարելի էր ուրեմն հանդուրժել վարչութեան մէ՛ջ որ «օդ»է եւ «լոյս»է զուրկ է եղեր, ինչպէս կ'ըսէ սիրելի Հիւսէյին Ճահիտ պէյ։ Ինք Ճահիտ պէյն է դարձեալ որ կը գրէ.— «Սահմանադրական կառավարութիւնը հռչակուելութեան այդ պէտքը առաջին անգամ լեցուց»։ Իրա՞ւ։ Ինչո՞ւ Ճահիտ պէյ այդ մասին եղած առաջարկութիւններուն այժմ չմտաւ։ Բայց բացայայտ խոստովանութեան աղէկ աւելորդ է նաեւ ձգել ակնատաւոր հրապարակագրերը։ Միայն թէ արժարանական չենք գտներ յարգելի Ճահիտ պէյին սա՛ խօսքը.— «Ցեղափոխութիւնը կը յուսար առ յաւէտ տապալած ըլլալ հին ռէժիմի մարդիկը»։ Ա՛ս ի՞նչպէս կ'ըլլայ։ Քանի որ Ճահիտ պէյ իր վերը գրածներուն մէջ կ'ըսէր թէ «վարչութեան բոլոր անդամները զուլմ, խաֆիէ, եւն. մարդիկ էին», եւ քանի որ այնպէս ըլլալով հանդերձ՝ ինք Ճահիտ պէյ ալ կը հանդուրժէր որ անոնք վարչութեան մէջ գտնուէին դարձեալ, ինչո՞ւ կ'ըսէ ուրեմն թէ «Ցեղափոխութիւնը կը յուսար զանոնք զետին տապալած ըլլալ»։ Ի՞նչ կը նշանակէ «զետին տապալել»։ Անշուշտ ինքերը ըմբռնմարտ մը վրայ չէ, որ զանոնք տապալող հակառակորդ մը նորէն առջ եղած ըլլայ. անոնք ըսել գտնուին չտապալեցան, որովհետեւ զանոնք տապալող չեղաւ։ Բանակը Սահմանադրութիւնը հաստատելէն վերջ այդ տապալումը, մաքրագործումը թողուց բնականաբար քաղաքական ամէնէն զօրաւոր կուսակցութեան։ Բանակին վարմունքը հետեւելի էր ահիդէն մինչեւ վերջը։ Եւ հիմա իրաւամբ անդրադառնանակն կը թուի մեզի Ճահիտ պէյի այդ խօսքը թէ «Ցեղափոխութիւնը (1908 Յուլիս 11ին եւ անկէց վերջ) կը յուսար «զանոնք» զետին տապալած ըլլալ», Ճահիտ պէյի պէս ուժեղ միտքի մը միմի՛տ փաստեր չեն սազներ։ Այդ ակնարկուած մարդիկը «զուլմ», «միւլթէզիմ», անշահ, անխնորհք, արիւնարբու մարդիկ էին եւ իրենց չարագործութիւններովը համբաւեալ։ Մե՛ղք, յեղափոխութիւնը ինչո՞ւ չը մաքրեց զանոնք ճիշդ ժամանակին, սիրելի Ճահիտ պէյ. ինչո՞ւ չմաքրեց, երբ անոնց չահատակութիւններով ինք ամիս չորսանակ Հայ թերթերուն սիւնակները կը լեցուէին. կ'աղաչեմ, ինչո՞ւ չմաքրեց, եւ, ո՛վ անաւոր անհետամտութիւն, մեր քովը, մեր չուրջը բէսզսիոնին գիւղական պարը կը պարէին եղեր անոնք, զորս «Ցեղափոխութիւնը կը յուսար զետին տապալած ըլլալ»։ Կանգուն մարդը գետին տապալուած կ'ըլլա՞յ. եւ որ տեղուին ալ եմ, կրնա՞մ մեռած ըլլալ։ Եւ ճակատագրի ի՜նչ ասելի հեգնութիւն է որ Սահմանադրութեան քաղաքական առաջնորդ Մ. եւ Ց. Գօմիթէի անդամակցութեան ընդունուած ըլլային Սահմանադրութեան ոսոխները եւ Բանտապետութեան ուաղակարարոյ գործիքները։

Բայց այդ անհետամտութիւնը զըմբախտաբար կրնայ արդարանալ նոյն խոյ Հիւսէյին Ճահիտ պէյի եւ իր պաշտօնական ընկերակիցներուն վրայ նկատելով որ բէսզսիոնի խամխամը Մարտ 31ի եւ Ապրիլ 1ի այն սեւ օրերուն կատաղի փնտռուեց մը կ'ընէր սպաննելու երկրին այդ խոստմնալից եւ հայրենասէր երիտասարդները, իսկական ուժերը Երիտասարդ Թուրքիոյ։

Հիւսէյին Ճահիտ պէյ «անոնց» համար կ'ըսէ դարձեալ.— «Մենք զանոնք չէինք ճանչցած»։ Բայց թո՛ղ ներէ մեզի Պէյը որ հոս քիչ մը աւելի անկեղծութեամբ խօսինք։ Ինչո՞ւ չէիք ճանչցած։ Չէք կրնար ըսել ապաքէլ թէ անոնց անցեալին անտեղեակ էիք. չէք կրնար երբեք ապաքէլ թէ անոնց արարքներուն մասին ալ անգէտակ էիք, չէք կրնար աապաքէլ, որովհետեւ ամէն օր արշալոյսին եւ իրիկուանը Հայ թերթերը լեցուն էին այդ զուլմերուն հօս եւ գաւառները գործած… քաջագործութիւններով։ Սահմանադրական կառավարութիւնը կը հերքէր…եղծամօրէն, դաշ ալ, սիրելիդ իմ Ճահիտ պէյ, թերթը եւ բանդզրօսիկ պատճառաբանութիւններով զանոնք «զետին տապալել»ու բարեփոխ գործը յետաձգելու կամ յանձնական կողմնակին թողնլու գաղը կը պաշտպանէիք «Թանին»ի մէջ. ուրեմն գործուած անհետամտութիւնը ո՛չ մասնաւորապէս կ'արդարանայ եւ ոչ անզգուշութեամբ։ Վասնզի եւ փորձութեան դասերուն լա՛ւ է որ անդրադառնանք բարեկամաբար այս կէտերուն վրայ, քանի որ ո՛րչքան բարի եղած էք ի վեր հանելու պարզ ճշմարտութիւններ ձեր պատուական գրիչով։ Ուղղութեան սաստիկ մը կը բանայ ձեր յիշեալ յօդուածով, եւ ամէն հայրենասէր օսմանցի պէտք է փութայ մտնել այդ ասպարէզին մէջ, եւ փոխադարձ օժանդակութեամբ, պէտք բարին ուղղել պետութեան քայլերը։

Ճահիտ պէյ սորբենիկօրէն նոր բան մը ըսած չըլլար երբ կը յայտ.— «Աստղ համար անոնք մտածելին մեզ փճացնել», Բայց, հարկաւ անոնք պիտի մտածէին մեզ փճացնել, քանի որ «յեղափոխութիւնը կը յուսար զանոնք զետին տապալած ըլլալ», եւ, ինչպէս կ'ըսէ Ճահիտ պէյ, զետին չեն տապալեր… Թո՛ղ որ Ճահիտ պէյ իրաւունք չունէր պատուելու որ անոնք զետին տապալած ըլլային, քանի որ ինք կ'ըսէ թէ «մենք զանոնք չէինք ճանչցած»։

Ճահիտ պէյի ազնուութիւնը չափ ու սահման չունի. ճիշդ տեղն է ըսել թէ չրթունքներէն մեղր կը հոսի։ Անցեալին սխալները խոստովանելէն վերջ կը յայտ.— «Երբ Պոլիսը գրաւեց ազատութեան բանակը իր պարտականութիւնը աւարտելով երկրին վարչութիւնը կրկին մեր ձեռքը յանձնեց, եւ եթէ մենք դարձեալ հին սխալներուն մէջ իյնանք, ապագային պէտք է որ կորնչինք յոյսերնիս»։ Ամբողջ կեանքի մը փորձառութիւնը կ'արժեն Հիւսէյին Ճահիտ պէյի այս պանծալի տողերը։ Բայց մեղք ըրէք, աւելին ալ կայ։ Ճահիտ պէյ կեդ-միջոցներու մարդը չէ այլեւս, կարուկ կ'երթայ, խիզախ գործելու ճշմարտապէս սահմանադրական զօրաններով արիացած է։ Կը յայտ.— «Եթէ երկրին մէջ կ'ուզենք ճշմարտապէս յառաջդիմել ու առաջ բերել, եթէ մտադիր ենք երկիրը ճշմարտապէս բարեկարգել եւ բարենորոգել, պէտք է որ հաստատուն եւ վճռական ուղղութեան մը հետեւինք։ Նոր ռէժիմը նոր մարդ կ'ուզէ։ Հին ոգիներու մէջ մեզով ու հոգերով չուրացած արթուն գլուխներ կ'ուզէ։ Երիտասարդ, չափաղանց սրբ ձեռքեր կ'ուզէ»։

Հոգ չէ թէ ասիկա հասկնալու եւ գրելու համար ինք ամսուան տառապալից եւ հսւոյ ուրեմն արիւնոտ շրջան մը պէտք է եղեր բոլորել։ Հոգ չէ թէ այս ճշմարտութիւնը յեղափոխութեան սկիզբրէն իսկ հասկնալու եւ գործադրելու պարտականութիւնը անուրանալի էր։ Արդէն ի՞նչ ըսել է յեղափոխութիւն, ի՞նչ ըսել է հին կարգերու տապալում, եթէ Ճահիտ պէյի «արթուն գլուխներ»ը չըլլան, եթէ «հին ոգիներու մէջ մեզով ու հոգերով չուրացած» մարդիկ չխնդրին պաշտօնները գլուխ։ Նոր կարգերը հին մարդերով վարել կարելի՞ է, ե՞րբ եղեր է ասիկա, ո՞ր պատմութիւնը ասոր օրինակը կուտայ մեզի։

Հիւսէյին Ճահիտ պէյի յօդուածին գեղեցկութիւնը ո՛չ թէ որ նոր բաներ, չլսուած ճշմարտութիւններ կը պատմէ մեզի, ո՛չ. այլ թերութիւններու խոստովանութեան արքան վեհաշի նոյնքան միտակ անկեղծութիւնն է, որ հիացում կը պատճառէ մինչեւ իսկ այդ թերութիւններուն պաշտպան, ասանելի, քամիլի հետեւութեան՝ Ատանայի ջարդին անմոռանալի օրերուն։

Կարելի չէ յագենալ Ճահիտ պէյի յօդուածին մէջբերումներէն, եւ արդարեւ սահմանադրութեան համար մեծ յաղթանակ մըն է Մ. եւ Ց. Գօմիթէին այդ կարկառուն դէմքին վերջնական սառւելած բարենորոգման դասին։

Այսքան ուղիղ միտքի մը հետ գործ ունեցած ատեն, հարկ է օգտուիլ առիթէն։

Ճահիտ պէյ կը ներէ՞ որ փոքրիկ հարցում մը ուղղել իրեն.— Իր խորհրդարանական եւ բարենորոգիչ պատուական յայտարարութիւններէն վերջ կրնա՞յ ուրեմն համարիլ առաջին պաշտօնի վրայ կանգուն մնալը Տաթէիւէէ Միւսթէշար Ատիլ պէյին, որուն դէմ բողոք բարձրած է Ազգ. Պատրիարքարանը եւ յաւուկ յիշատակագրով մը մինչեւ իսկ պահանջուած է զինուորական ատեան մը առջեւ հանել զայն։ Խորհրդարանական կեանքի ամէնէն տարրական պահանջում իսկ պարտաւորիչ չէ՞ր ընել այդ Ատիլ պէյին կախեալուիլը իր պաշտօնէն, քանի որ ամբողջ հայ լրագրութիւնը ո՛րչքան բաներ գրեց անոր դէմ։ Հօ՛րկ էր անդառնալ քննութեան մը ելքին սպասել այս կարգադրութիւնը ընելու համար։ Երբ ուղղակի դգամուած կողմերէն ո՛րչքան տարակոյս այսքան առողջ կը յայտնուի անոր մասին, երբ մանաւանդ խնդիրը նման չահմուած ապէտքի մը չուրջ կը դառնայ, խորհրդարանական ու կառավարական ամենատարրական, ամենապարզ, ամենաէական խոհեմութիւնն իսկ չէ՞ր հարկադրեր պաշտօնազրկութեան կամ, գոնէ, առժամեայ կախակայութեան մը պարագան, թո՛ղ ընդ ուրիշ ամէն զօրաւոր պատճառ։

Սիրելի Ճահիտ պէյ, զուք Խորհրդարանական մեծամասնութեան, հետեւաբար վարիչ քաղաքական կուսակցութեան սիւներէն մին էք. պատասխանեցէ՛ք այս պարզ հարցումին, հետեւելով այն լրջամիտ ուղղութեան եւ ո՛յն պատուական ոգիին՝ որ ձեր ակնարկած յօդուածին մէջ այնքան գեղեցիկ թելադրութիւններու մղած է ձեզ։ Երկար ուսումնասիրութեան պէտք չկայ. ձեր պատասխանը բնական պիտի համարինք, եւ, հակառակ ցորդ մեր գաղափարային տարբերութիւններուն, պատրաստ ենք իրրեւ վճիռ ընդունիլ ձեր պատասխանը այս փափուկ խնդրոյն ասթիւ, պատասխան՝ զոր պիտի հրատարակենք «Մանզումէ»ի մէջ, եթէ հաճիք։

Խնդրոյն բոլոր մանրամասնութիւնները յայտնի ըլլալով ձեզի, իսկէ գիտակ ընելու հարկ չկայ։ Ճշմարտապէս սահմանադրական եւ բարենորոգիչ գործի մը սկսելու ձեր պարզած խաղը կը բաւէ. այդ խաղէն դրգւած պատասխանը կը խնդրենք ձեզմէ։

Եր. Տ. ԱՆԴՐԷԱՍԵԱՆ

ՃԷՅՄՍ ՊՐԱՅՍ ԵՒ ՀԱՅԵՐԸ

Ամերիկայի «Ասպարէզ» Թերթին մէջ կը կարդանք.—

Երկու շաբաթէ ի վեր Նահանգս (Գալիֆօռնիա) այցելած է Ամերիկայի Մեծն Բրիտանիոյ դեսպան, երեւելի գիտնական, մարդասէր, հեղինակ եւ հայ ազգի լաւագոյն բարեկամներէն մին՝ Ճէյմս Պըրայս, բանելու սիրոյ, յայտ եւ հաւատք սերմերը իր դասախօսութիւններու չարքով։ Մեծ անհամբերութեամբ կը սպասէի օրուան, որ կարող ըլլայի երես առ երես տեսնուիլ մեծ մարդուն հետ։ Մարտ 26ին Պըրքլի գնացի, ուր Պրայս կը հիւրասիրուէր համալսարանի նախագահին կողմէն։ Նախ հեռաձայնով ջանացի ժամադրութիւն մը ընել։

«ՄԱՆԶՈՒՄԷ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ. ∞ 7 ∞

ԱՊՏ-ԻՒԼ-ՀԱՄԻՏԻ ՆԵՐՔԻՆ ԿԵԱՆՔԸ

Գրեց Ժ. ՏՕՐԻՍ — Թրգմ. ՍՄ. ԲԻՒՐԱՏ

Հինգշաբթի առաւօտ կանուխ, օգոստոս 31ին, գահաժառանգ իշխանը մեկնեցաւ իր մայրագիրին ասանէն, պաշտօնյալ Ռէշիտ փաշայի ընկերակցութեամբ հետեւ քառաձի չքեղ կառք մը, որուն կը հետեւէին իր հետեւորդներուն յատկացուած ուրիշ երկու կառքեր, եւ հարեւր յիսուն հեծելազօրքերու խումբ մը։

Թափօրը հասաւ Թոփխանէ, անցաւ Բարայի Մեծ փողոցը, որուն կառավարիչը Մէհմէտ փաշա անցաւ հետեւորդ խումբին գլուխը եւ Բէթի Շանէն ու Գորթուքէօյի կամուրջէն հասաւ Սիթմագուլ, առաւօտեան ժամը $8^1/_2$ին գտնուելու համար Թոփ Գափուի պալատը, ուր արդէն համախմբուած էին տէրութեան նախարարներն ու բարձրաստիճան ուլէմաներ։

Ժամը 10ին 101 թնդանոթի հարուածները ժողովուրդին կ'աւետէին թէ՝ Սուլթան Մուրատի գահընկեցութեան ֆէթվան կարդացուած էր եւ թէ իր եղբայրը Ապտիւլ Համիտ էֆէնտին հռչակուած էր յաջորդութեան։ «Պիյաթ»ի արարողութիւնը վերջ գտաւ միայն կէս օրուան ժամը 3ին տեղի ունեցած ձեռքպագի արարողութեամբ, որմէ յետոյ, Նոր Փատիշահը նաւ նստաւ «Սարայ Պուրնու»էն, ուղեկից արքունական մակոյկներու աորմիղ մը հանդէն գնաց Տօլմա Պաղչէի պալատը, ուրկէ դեռ նոր մեկնած էր Մուրատ իր ընտանիքով. անոնք փոխադրուեցան Չրագանի պալատը, որուն դռները խոտի փակուած մնացին ամենուն աչքէ, բացուելով միայն անոր, որ կը ղրկուէր Ապտիւլ Համիտի կողմէն։

Նախորդ Սուլթանին ծառաները ձերբակալուեցան անմիջապէս, որոնցմէ ոմանք աքսորուեցան յետոյ եւ ուրիշները բանտարկուեցան։ Մուրատի որդին իշխան Սելահէտտին հանուեցաւ զինուորական վարժարանէն, ուր իր հայրը դրած էր զինք։ Չրագանի պալատին ու դուռի միջեւ բոլոր հաղորդակցութիւնները կտրուեցան. Ապտիւլ Համիտի լրտեսներէն ու ներքինիներէն ջոկ մը ծառայութեան մտան օգոստափառ գերիին քով ու արգելան իր կանանցին մէջ։ Անկէ զատ, բժշկական յանձնաժողով մը, նոր վեհապետին բժշկապետ Մավրօենի փաշայի նախագահութեան տակ, պաշտօն առաւ ուսումնասիրելու նախորդ Սուլթանին վիճակը, եւ, թէեւ, այս վերջինը մերժեց ամէն քննութիւն, բայց յանձնաժողովը դարձեալ անընդառ ակնարկութիւն մը առաւ, հետեւանքը բժշկականօր ամէն յոյս կտրելով։ Անկէ ի վեր, Մուրատ բոլորովին առանձնացաւ, սակայն բանտարկուած մնաց, եւ նոյն իսկ, քանի՛ առողջացաւ առաւելութիւնը, աւելի սաստկացաւ իր վրայ հսկողութիւնը։

Բան մը կարելի չէ ըսել այս արարքին իշխանին մտային կարողութեան վրայ։ Սակայն լաւատեղեակ անձեր կը պնդեն թէ՝ գահընկէցման տարիներու ընթացքին ու իր վարած սոսկալի կեանքը՝ վերջը վերջը աղետաբեր եղած են իր առողջութեան եւ թէ՝ դատապարտուած է վերջնականապէս…։ Զարմանալի է միայն թէ ի՛նչպէս Մուրատ կրցեր է ապրիլ այնչափ տառապանքներէ, նախատինքներէ ու նուաստացուցիչ հալածանքներէ ետքը։ Յիշենք հոս մէկ քանի օրինակներ իր կրած խոշտանգումներէն։

Մուրատի գահընկեցութենէն ժամանակ մը վերջ, քանի մը բաշխներէ բաղկացած յանձնաժողովի մը պաշտօն տրուեցաւ ստուգելու թէ՝ Մուրատ իր կարճատեւ թագաւորութեան միջոցին ի՛նչպէս մսխած էր Ապտիւլ Ազիզի ձգած հարստութիւնը. այս առթիւ, Սուլթանի գործակալ Անմէտ Միւհտիթ էֆէնտի մը՝ անարգ մը հրապարակելով, ամբաստանեց Մուրատն ու իր մայրը թէ՝ Գոհմասանը դահլիճներն ու դրամը գողցեր էին։

Դոբշելի մեքենայութեամբ մը, ջանքեր եղան նաեւ հաստատելու թէ՝ Մուրատ իր բանտին խորէն՝ զօրավար Իգնաթիէվի հետ խօսք մէկ ըրած էր իր երկիրը մատնելու։

Տարաբաղդ Մուրատ, զինք ազատելու ջուր փորձեր ըրաւ Ալի Սուավիի խոլ հերոսութենէն ետքը, Ըլլաղը փոխադրուելով հարցաքննուեցաւ Սուլթանին մարդիկներէն։ Սաւոյ բաշայի Մեծ-Եղպարքաջութեան օրով, Ապտիւլ Համիտ Նախարարներու Խորհուրդին առաջարկ մը հաղորդեց, որով կը պահանջէր մեռցնել իր դժբաղդ եղբայրը Մուրատ, պատրուակելով թէ՝ Շէյխի չընդգանիր որ երկու Սուլթաններ կարենան գոյութիւն ունենալ միեւնոյն ժամանակ…։ Այս վայրագ առաջարկը, Իւլէմաներու Խորհուրդի մը յանձնուելով, «Ֆէթվա Էմինի», Նաքիբ էֆէնտիին ու Իւլէմա Սաիդ էֆէնտիին անվեհեր դիրքին շնորհիւ միայն կարելի եղաւ մերժել։

Մուրատ չէ՛ խնայուած ամէն նուաստացում նոյնիսկ իր հայրական զարմին մէջ։ Վերջերս, Ապտիւլ Համիտ, իր գերի եղբօր անդրանիկ աղջիկը Հատիճէ իշխանուհին, որ իր դժբաղդ հօր քով կը մնար, նշանել ուզեց «Սէրվէթ» դաշնակցական թերթի մեծահամբաւ անօրէն Թահիր պէյին հետ, բայց այս առաջարկը զայրացուց Մուրատը, որ բանտին խորէն իր կայսերական եղբօր նամակ մը զրկեց ո՛րն ոտնահարման բուռն ար՝ այս ամուսնութեան ծրագիրը լքուեցաւ ի վերջոյ։

Փատիշահի երկիրներուն մէջ ոչ ոք կ'արտասանէ Ապտիւլ Մէճիտի զծրադ որդւոն անունը։ Թուրքիոյ պատմութիւնը չի խօսիր Մուրատ Ե.ի վրայ եւ իր անունը ջնջուած է Օսմանեան Սուլթաններուն պաշտօնական ցանկէն։

Ապտիւլ-Համիտի գահակալութիւնը կատարուեցաւ ընդհանուր անտարբերութեան մը մէջ, … հակապատկեր մը կազմելով ցնծութեան խանդավառ ցոյցերուն հետ, որոնք տեղի ունեցած էին երեք ամիս առաջ, Սուլթան Մուրատի գահակալութեան առթիւ։ Նոր Փատիշահը ծանօթ չէր հասարակութեան առուտր մասին եւ չէ՛ր ալ կրնար ժողովըրդական ըլլալ։ Սաստիկ ցուրտ կերպով ընդունուեցաւ որովհետեւ յաջորդելու կոչուած էր ազգին սիրած մէկ վեհապետին որ ո՛րչափ անթօրէն կը խլուէր իր խանդակաթ զօրովի դիրքէն։

Նոր Սուլթան Ապտիւլ Համիտի Թըրակալի (գըլըճ ալայը) արարողութիւնը սեպտեմբերի 7ին մեծ շքեղութեամբ տեղի ունեցաւ բազմաթիւ հանդիսատեսներու ներկայութեան։ Ասատրենէ ի վեր մայրաքաղաքին գրեթէ բոլոր բնակչութիւնը շարժման մէջ էր եւ փողոցներուն մէջ կը տեսնուէին մեծ թիւով խումբեր, որոնք անցնելու միջոցին Նոր վեհապետը տեսնելու համար լաւ տեղ կ'ուզգուէին դէպի Եյուպ։ Արդարեւ, Սուլթանը, Տօլմա Պաղչէէն ծովով պիտի դար հօն, ուր իրեն կըսպասէին հոյակաւոր բարձրաստիճան սրբազն ու Իւլէմաներու մարմինը։ Եօթը զոյգ թեւճակներով երկու մակոյկներ ասպէտէն կը սահէին, յետոյ կուգար բաստրագեղ թաւիչէ մակոյկովնով մը, ոսկեզօծ ու ազեղակ, հայակապ չքամակոյկը, զոր կը շարժէին քսան եւ ութ թիավարներ եւ որուն մէջ Ապտիւլ Համիտ կը բազմէր իր հետեւորդ չորս անձնաւորութիւններով։ Ետեւէն կուգային ուրիշ մակոյկներ, բերելով կայսերազուն իշխաններ ու իրենց մարդիկը։

Տօսմեզը, անցքին վրայ բոլոր Թուրք նաւերէն, թնդանոթաձիգ զօրքերէն ու բոլոր միւս ազգերէն ողջունուելով եւ դրօշազարդ կայմերու անտառի մը մէջ, առագաստակալներու վրայ կեցող նաւաստիներուն «հուրրա»ներուն մէջէն Եյուպ մտաւ. Թոփխանէ, Սարայպուրնու եւ Նաւարանին քարափը կարգ կարգ շարուած զօրագունդերուն նուագածութեան մէջ։ Հոն, Գոնեայի Հիւնքեար Մոլլան ընդունեց Սուլթանը եւ սովորական աղօթքներէն ետքը, հանդիսաւոր կերպով Օսմանի թուրը կապեց անոր մէջքին։ Արարողութիւնը վերջացաւ մզկիթին արարողութիւններուն մէջ Փատիշահին տրուած այցելութեամբը։

(Շարունակելի)

— Ո՞վ էք, հարցուց։

— Թերթի մը թղթակիցը.— հայ երիտասարդ մը, պատասխանեցի։

— Թղթակիցներու հետ սկզբունք ըրած եմ երբեք չխօսիլ, պատասխանեց բարի ծերունին։

— Ասիկա հայերէն թերթի մը համար է։

— Հայերէ՞ն թերթ մը, հարցուց մեծ զարմանքով, հայ տառերո՞վ կը տպուի։

— Այո։

— Ա՛հ, եթէ այդպէս է, խնդիրը կը փոխուի, կը փափաքիմ քեզ տեսնել եւ պատգամ մը ղրկել Հայոց — եկէ՛ք, եւ տեսնախօսութենէս վերջ տեսնուինք բեմին վրայ։

Ժամը 8ին պիտի տեսնուէր Պրայս Լեւոն Ցակրեանի ընկերակցութեամբ հասանք Հիբբոթէլ ժամը 7½ին, լաւ նստարան եր գրաւեցաւ։ Աթոռները բոլորն ալ առնուած էին եւ սովորութեանց տեղի կային։ Քիչ վերջ բեմին վրայ կ'երեւնայ Պրայս եւ սրահին մէջ կը հնչէ արծաթահնչիւն ձայնը որ մէջը պաշտպանից ժողովրդեան Հայոց դատը։ Նիւթն էր «Կրօնք եւ իր ազդեցութիւնը»։ Ճառէն անմիջապէս վերջ կը ձեռքընք մեծ բազմութիւնը եւ կը գտնուինք բեմի վրայ։ Պրայս շրջապատուած է պրոֆէսէօռներու եւ հարուստներու խումբէ մը։ Պրայս որ Հայ դէմքերը լաւ ուսումնասիրած եւ ճանչցած էր, մեզ տեսնելուն պէս թողուց իր յարգելի ընկերակիցները եւ մեզի մօտեցաւ եւ բռնեց.

— Ի՞նչ ընել կրնամ ձեզի համար։

— Մր. Պրայս, հաճեցէք ըսել ի՛նչ է ձեր գաղափարը Թիւրք սահմանադրութեան նկատմամբ, հարցուցի խօսակցին։

— Իմ կարծիքներս վեր է ճշգրիտ պատասխան մը տալ, բայց իրողութիւն է որ մեծ գնով գնուեցաւ այս անպատճառ ազատութիւնը։ Հայերը մեծ գին խաղացին. իմ հաւատքս այն է որ տեւական պիտի ըլլայ եւ Հայերը օգնելու են։

— Ի՞նչ է ձեր գաղափարը Քեամիլ փաշայի անկումի մասին։

— Քեամիլ փաշան բարի գիւանագէտ մըն էր եւ վախնամ որ Երիտ. Թուրքերը սխալ մը գործեցին վար առնելով զանիկա։

— Ի՞նչ ըլլալու է Հայոց դիրքը Սահմանադրութեան, հարցուց Լեւոն Ցակրեան։

— Հայերը գիտնալու են որ իրենց վրայ մեծ պատասխանատուութիւն մը կը ծանրանայ։ Անոնք պատմական տխուր օրեր անցուցին, արիւն թափեցին, յիշելու են այն օրերը եւ կարելին ընելու են Սահմանադրութեան բարգաւաճման համար։

— Եթէ Հայ քաղաքացիներ խ՞ որէն Ամերիկեան կառավարութենէն, կը խորհի՞ք թէ կարելի ըլլայ Հայ-Ամերիկեան քաղաքացիները պաշտպանելու նոր դաշնագրութիւն մը կնքել։

— Ժպտելով պատասխանեց.— Այդ հարցումը բոլորովին իմ շրջանէն դուրս է։ Ես Մեծն Բրիտանիան կը ներկայացնեմ, բայց բան մը կայ որ կը փափաքիմ Հայերը գիտնան։ Ամերիկա ամեն ինչ քուէի ուժով կ'ըլլայ եւ Հայերը իրենց քուէներու ուժը յարգելու են։

Հարցումները լմնցած էին եւ հինգ րոպէի կարգադրուած տեսակցութիւնը արդէն ուղիղ ժամեցած էր։

— Հիմա դուք ձեր հարցումները ըրիք, մի քանի հարցում ալ ես ընեմ, ըսաւ Պրայս։ Ո՞րչափ է Հայոց թիւը Ամերիկայի մէջ եւ յո րքը։

— Մօտ 5 000, Մր. Պրայս, պատասխանեցի։

— Հայերը իրենց լեզուն կը պահե՞ն, գրերնին ալ ի՞նչ,

— Այո՛։

— Թերթ ունի՞ն բոլոր։

— Այո՛, թերթ մը ունինք կարող անձանց կողմէ կը խմբագրուի 8 ամիսներէ ի վեր եւ կ'օգնէ Հայոց յառաջդիմութեան։

— Շատ ուրախ եմ, չա՛տ, հաճէ այսպէս բարեւս տալ թերթիդ որպէս զի ընթերցողները կարդան։ Ես Հայերը միշտ սիրած եմ եւ պիտի սիրեմ կեանքիս մինչեւ վերջին օրը։ Բրիտանական Փարլամէնթին մէջ երբեմն ըրի Հայ դատը պաշտպանելու։ Ներկայիս թէեւ ծեր բացած եմ, բայց տակաւին սիրտս կը բաբախէ հանդէպ Հայ Ազգին։ Հայերը մեծ անցեալ մը ունին, անցեալ մը որ պէտք է փառք ըլլայ եւ է ազգի մը համար։ Գրէ՛ անոնց մանաւանդ որ Հայերը իրենց լեզուն չի մոռնան, միշտ Հայերէն խօսին։ Զգոյշ ըլլան ձուլուելէ, թող ապրին իրրեւ ճշմարիտ Հայեր եւ իրրեւ ճշմարիտ Ամերիկացիներ։ Ամենամեծ խնդրանքս այս է, Հայերը թող յիշեն իրենց անցեալ տառապանքի, սուգի եւ անօթութեան սեւ օրերը։ Թող յիշեն որ ներկայիս նոյն վիճակի մէջ կը գտնուին իրենց եղբայրները եւ ազգակիցները. ըսէք որ Պրայսի խնդրանքը, յորդորը, բարեւը ա՛յս է որ լեզունին չմոռնան, Հայ ազգին, եւ իրենց յոյզը օրերու մէջ չմոռնա՛ն, ու ինքնաններու մէջ մաքառող Հայերը։

— Շնորհակալ ենք, ամենայն սիրով պիտի հաղորդենք ձեր բարեւը, պատասխանեցինք եւ մեկնեցանք։

Ահա մարդու մը խօսքերը որուն համար Հայուն ցաւը իր ցաւն էր, Հայուն վիշտը իր վիշտն էր, որ Հայուն հետ լացաւ եւ լաւագոյնը ըրաւ Հայ դատը պաշտպանելու։

Ա Զ Դ

ՕՍՄ. ՏՊԱՐԱՆԱԿԱՆ ԲԱՆՈՒՈՐՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

Միութեանս Վարչ. եւ Ներկայացուցչական Ժողովի անդամները կը հրաւիրուին ներկայ գտնուիլ յառաջիկայ Ապրիլ 26ի Կիրակի օրուան նիստին, որ տեղի պիտի ունենայ Վարչութեանս գրասենեակը, ժամը 4ին. (Ը Թ.)

Քարտուղար՝ Ե. ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ

ՆԻԱԶԻ ՊԷՅ ԵՒ ՌԷՄԶԻ ՊԷՅ

ԲԵՐԱՅԻ ՀԱՅՈՑ ԵԿԵՂԵՑԻԻՆ ՄԷՋ

ՎԵՐ. ՀՆՉ. ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՄԵԾ ՄԻԹԻՆԿԸ

Կիրակի օր, Բերայի Ս. Երրորդութիւն եկեղեցիին մէջ տեղի ունեցաւ արտասովոր չեզոքութեամբ եւ խանդավառութեամբ միթինգ մը, նախաձեռնութեամբ Վերակազմեալ Հնչ. Կուսակցութեան Կ. Պոլսոյ Վարչութեան։ Ընդարձակ եկեղեցին լեցուած էր։ Միթինկին մասնաւոր փայլ մը տուին ազատութեան հերոսներէն Նիազի, Ռէմզի, Օսման եւ Սաատէթթին պէյ, որոնք ամբոխանակից ծափերով եկան եկեղեցի եւ բեմ հրաւիրուեցան ժողովուրդի որոտընդոստ ծափահարութիւններու մէջ։ Ռէմզի պէյ, Սպարապետութեան կողմէ նախկին հրամանատար, եւ այժմ կայսեր ... հաղորդեց Վեր. Հնչ. կուսակցութեան ներկայացուցիչներուն թէ քիչ առաջ երբ Ն. Վ. Սուլթան Մէհմէտին աթոռակալութիւնը կը խնդրէր այս եկեղեցին գալու, Ն. Վեհափառութիւնը յատկապէս յանձնարարեր է Հայ ժողովրդեան յայտնել իր դառն կսկիծը Կիլիկիոյ դէպքերուն առթիւ։ Կայսերական այս յայտարարութիւնը երբ ժողովրդեան ծանուցուեցաւ, «Կեցցէ մեր նոր Սուլթանը» աղաղակներով ողջունուեցաւ։ Ժամը ութին սկսաւ հոգեհանգստեան արարողութիւնը, նախագահութեամբ Տ. Հմայեակ Սրբազանի։ Կը մասնակցէին նաեւ երկու վարդապետներ եւ բազմաթիւ քահանաներ, յետոյ բեմ հրաւիրուեցաւ բանախօս ընկեր Հեթում Սեւհօղերցի, որ Կիլիկիոյ կոտորածներուն եւ անոնց հանդէպ կուսակցութեանց բռնելիք ուղղութեան վրայ խօսեցաւ։ Յետոյ բեմ հրաւիրուեցաւ Էտիրնէի երեսփոխան՝ Տօքթ. Րիզա Թէվֆիք, որ «Իթթիհատ վէ Թէրագգը» կուսակցութեան անունով ցաւ յայտնեց Կիլիկիոյ զոհերուն համար եւ բանակալութեան վերջնական ջախջախման համար թելադրութիւններ ըրաւ։ Բոլոր ատենախօսութիւններն ալ բուռն ծափերով կ'ընդունուէին։ Վերջին բանախօսը Գահիրէի Հայ բողոքականաց հովիւ՝ Վեր. Մ. Գանճեան եւս պերճախօս եւ յուզիչ շեշտերով նկարագրեց օրուան կացութիւնը եւ հրաւիրեց հայութիւնը օրինակ առնել ազատարար բանակէն եւ «վառօդը չոր պահել»։ Ի վերջոյ ընկեր Մ. Սուրեան ժողովին ներկայացուց յատուկ բանաձեւը եւ ընդունուեցաւ հաւանութեամբ, ներկայացուելու համար Օսմ. Մեջլիս-ի Մեպուսանին, Դահլիճին եւ Ազատարար բանակի ընդհ. հրամանատարին.—

Միթինկին բանաձեւը

«Այսօր, կիրակի 19 Ապրիլ, Բերայի Ս. Երրորդութեան եկեղեցիին մէջ, Վերակազմեալ Հնչակեան Կուսակցութեան նախաձեռնութեամբ գումարուած միթինկին ներկայ երեք հազարէ աւելի Հայերս՝ կը յայտնենք մեր հաւատարմութիւնը՝ Ազատութեան բանակին տարած ջախջախիչ յաղթանակին համար, ինչպէս նաեւ մեր ակնածալից սուգը՝ ինկող հերոսներուն համար, կը յայտնենք մեր խորին զայրոյթը՝ Կիլիկիոյ վերջին կոտորածներուն եւ աւարառութեանց կազմակերպիչներուն դէմ՝ ու կը հրաւիրենք համայն Հայութիւնը՝ սուգի արտայայտութիւններով մասնակցիլ մեր կոչին, մեր սրտագին շնորհակալութիւնները կը յայտնենք բոլոր այն անձերուն, որոնք Ատանայի եւ շրջակայից կոտորածներուն ատեն անձնուրաց մարդասիրական աշխատանքով օգնութիւն հասուցին.—

Եւ կ'որոշենք մեր յատուկ պահանջները ներկայացնել Օսմ. Մեջլիս-ի Մեպուսանին, Դահլիճին եւ Ազատութեան բանակին ընդհ. հրամանատարին։

Ա. Կիլիկիոյ զանազան քաղաքներուն մէջ Ապրիլ 1էն ի վեր տեղի ունեցող կոտորածներուն եւ աւարառութեանց հետեւանօք թշուառութեան ենթարկուած որբեւայրիներուն համար առաջարկուած 20 000 ոսկի նպաստը անբաւական նկատելով, կը պահանջենք առնուազն 100 000 ոսկիի ընդհ... յատկացնել։

Բ.— Կոտորածներուն եւ թալանին հետեւանքով վնասուած բոլոր Հայերուն վնասուց հատուցումը՝ կառավարութեան ձեռամբ։

Գ.— Կոտորածը գրգռողներուն, կազմակերպողներուն եւ գործադրողներուն, օրինական ամենախիստ պատիժներու ենթարկումը։

Դ.— Հայաբնակ միւս բոլոր գաւառներուն մէջ նմանօրինակ ջարդի եւ թալանի կրկնութիւնը արգիլելու համար ազդու եւ անմիջական միջոցներ ձեռք առնուիլը։»

Ժողովը փակեց ընկեր Ե. Զավալչեան՝ Թրքերէն լեզուով շնորհակալութիւն յայտնելով ներկայ Թիւրք սպաներուն եւ ժողովրդեան։ Այնուհետեւ փառաւոր անցք մը ըրին Նիազի եւ Ռէմզի պէյերը եւ իրենց զինակից սպաները, ժողովրդեան մէջէն, որ մոլեգնօրէն կը ծափահարէր զանոնք ու մինչեւ իսկ անոնց ձեռքերը կը համբուրէր։ Վեր. Հնչ. ընկերներու եւ Բերայի Թաղ. Խորհրդին առաջնորդութեամբ սպաները տարուեցան [illegible], ուր պատուասիրութիւններ եղան իրենց, մինչ խուռներամ ժողովուրդը կը շարունակէր իր հանդիսական ցոյցերը։

ՏՐՕՆ Վաճառատունը բերել տուած է ամրան եղանակին ամէն նորութիւնները. գլուխներ, ժիլէներ, մանթօներ, ամէն տեսակ զգեստներու հասար կերպասներ, ինչպէս նաեւ վերջին նորաձեւութեան «տիրէքթուար» հովանոցներ կը գտնուին։ Մեծ ցուցադրութիւն նորաձեւութիւններու զեղչերով։

ՏՐՕՆ, Բերա, Մեծ Փողոց։

Ա Զ Գ Ա Յ Ի Ն

ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ ՄԸ ՀՐԱՄԱՏԱՐ ՄԱՀՄՈՒՏ ՇԵՎՔԷԹ ՓԱՇԱՅԻ ՀԵՏ

ԳԱՒԱՌՆԵՐՈՒՆ ՎԻՃԱԿԸ

ՇԵՎՔԷԹ ՓԱՇԱՅԻ ՔԱՂ.-ԼԵՐԱԿԱՆ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Երէկ Թերթիս արտօնատէրը՝ Օվհաննէս էֆ. Գոյսրեան ժամը 4ին պատիւ ունեցաւ ներկայանալու չորրորդ եւ Գ. զօրաբանակի հրամատար Մահմուտ Շեվքէթ փաշայի, տեսակցութիւն մը խնդրելու համար Ն. Վսեմութենէն՝ Ատանայի եւ շրջակայից ներկայ կացութեան եւ բանակին այդ մասին ծրագրած գործողութեան վրայ։

Հրամատար Շեվքէթ փաշա զինքը յատկանշող զինուորականի ամենափայլուն ձիրքով, շնորհալի քաղաքավարութեամբ, հաճեցաւ ընդունիլ մեր արտօնատէրը, եւ պատուասիրութենէ վերջ, խօսքը դարձաւ պահ մը երկրին ընդհանուր վիճակին վրայ։ Հրամատար փաշային մօտ կը գտնուէին նաեւ բարձրաստիճան սպաներ, որոնց ներկայութեանը հետեւեալ կարեւոր տեսակցութիւնը տեղի ունեցաւ Շեվքէթ փաշայի եւ թերթիս արտօնատիրոջ միջեւ.—

ԱՐՏՕՆԱՏԷՐԸ.— Ներքին գործոց նախարարութենէն կ'ազդարարուի մեզի որ Ատանայի դէպքերուն մասին բան մը չգրենք, կամ այնպիսի բաներ գրենք որ միտքերը շփոթելու բնոյթը չունենան։ Փաշա՛, ի՞նչպէս կարելի է այս պատուէրին մէջէն ելլել. զոր օրինակ եկած հեռագիրները չհրատարակե՞նք, նամակները չհրատարակե՞նք։ Այս տեսակ արգելքի մէջ լրագրութիւնը ո՛ր օրէն ի՞նչ կրնայ չափազանցութիւնը եւ չափաւորութիւնը որոշել. լրագրին պարտքն է եկած տեղեկութիւնները հրատարակել, հակառակ պարագային՝ ազդեցութիւնը աւելի անպատեհ կ'ըլլայ միտքերուն վրայ։

ՇԵՎՔԷԹ ՓԱՇԱ.— Գրուածներուն մէջ խիստ չափազանցութիւն կայ։ Բայց ըսել չեմ ուզեր որ պէտք չէ հրատարակել, ատ ալ չըլլար։

(Այս միջոցին հրամատար փաշային մօտ նստող փաշա մը յայտարարեց թէ ժողովուրդը ձեր գրածները իրրեւ ճիշդ կը նկատէ։)

Շեվքէթ փաշա շարունակելով.— Ի՞նչ կը կարծէք թէ գրուածներուն մէջ չափազանցութիւն չկա՞յ. իմ կարծիքովս չափազանցութիւնը մեծ է։

ԱՐՏՕՆԱՏԷՐԸ.— Փաշա՛ էֆէնտի, ենթադրենք որ չափազանցութիւն կայ, նոյն իսկ առաջ երթալով ըսենք թէ հարիւրին յիսուն չափազանցուած են, բայց այս թիւն անգամ ծանր չէ՞։

ՇԵՎՔԷԹ ՓԱՇԱ.— Ա՛յդ ալ չկայ. հարիւրին քսանէն աւելի չեմ կարծեր, որովհետեւ անցեալ օր հեռագիր մը կը ծանուցանէր թէ բոլոր արտերը ջարդուած են, եւ աղջիկները իբրեւ գերի կը ծախուին, ինչ որ անկարելի է։

ԱՐՏՕՆԱՏԷՐԸ.— Մեզի եկած բոլոր տեղեկութիւններէն կը հասկցուի թէ ջարդին պատճառներն են կուսակալը եւ զինուորական հրամատարը։ Եթէ այս երկուքը եւ իրենց ստորադասեալ պաշտօնեաները իրենց բոլոր արդարանքներով ամենախիստ պատիժ չկրեն, բոլոր Հայերը յուսահատ պիտի ըլլան, եւ իրենց ճգնաժամին վիճակը պիտի նկատեն սարսափելի, եւ իրենց գլխուն ճարը պիտի նային, պիտի գաղթեն, որովհետեւ հիմա ներսը եւ դուրսը ամբողջ Հայութեան սիրտը Ատանայի այս կոտորածին պատճառով պատառուած է։ Եթէ առաջուան ջարդերուն պէս եղածին նման, այս անգամ ալ անպատիժ մնան, Հայուն յուսահատութիւնը կատարեալ պիտի ըլլայ։

ՇԵՎՔԷԹ ՓԱՇԱ.— Վստահ եղիք, ամենուն ալ դատաստանը պիտի տեսնուի. զինուորական ատեանը այսօր (երէկ) ճամբայ կ'ելլէ, բոլոր յանցաւորները պիտի պատժուին, մեծ եւ պզտիկ առանց խտրութեան։

ԱՐՏՕՆԱՏԷՐԸ.— Փաշա՛ էֆէնտի, Տախիլէ միւսթեշարը Ատիլ պէյ մը ունինք։ Բոլոր Հայերը զանիկա կ'ամբաստանեն թէ իր ղրկած հեռագիրները ուղղակի քաջալերութիւն մը եղած են ջարդարարներուն։ Ինչպէս յայտնի է Ձեր Վսեմութեան, հին ատեններն ալ տեղական հեռագիրներ կը ղրկուէին, տարբերը եւ անոնց հետեւանքները պաշտպանելու նպատակաւ, եւ այս հեռագիրներն ալ «Հայերը ջարդեցէք» իմաստով կը մեկնուէին։

ՇԵՎՔԷԹ ՓԱՇԱ.— Մենք ալ երբ Պոլիս մտանք, զինուորական վարժարանին աշակերտները պահակ կեցուցինք դեսպանատուներուն առջեւ։

ԱՐՏՕՆԱՏԷՐԸ.— Շատ լաւ, Փաշա՛ էֆէնտի, ենթադրենք թէ անկէ ղրկուած հեռագիրներուն մէջ ... չկայ. բայց քանի որ այսօր ամբողջ ազգ մը պատասխանատու կը բռնէ այդ մարդը, չարժէ՞ր որ այդ մէկը զոհուի ամբողջ ազգին համար. խնդիր չէ, թող զայն աւելի բարձր պաշտօն մը կոչէին։

ՇԵՎՔԷԹ ՓԱՇԱ.— Երեսփ. ժողովին մէջ անոր յայտարարութիւնները ծափահարուեցան։

ԱՐՏՕՆԱՏԷՐԸ.— Ահա՛ այդ ծափահարութիւնը չէ՞ր որ Ազգին սրտին մէջ դաշոյնի հարուածի մը պէս մխուեցաւ։

Յետոյ մեր արտօնատէրը հարցուց Հրամանատարին թէ միւս նահանգներուն վիճա՞կը ինչ պիտի ըլլայ, Էրզրում, Վան, Պիթլիս, Խարբերդ, եւն.։

ՇԵՎՔԷԹ ՓԱՇԱ.— Սկիզբէն ի վեր այն կողմերը զգուշութիւններ կան. տա՛ Աստուած անոնց ալ առաջքը կ'առնուի։

Թերթիս արտօնատէրը շնորհակալութիւն յայտնելով, մեկնեցաւ, կրկին եւ կրկին յայտարարելով թէ երկրին եւ Ազգին փրկութիւնը իր եւ իր քաջարի բանակին ծանօթ հայրենասիրութենէն եւ անշահախնդրութենէն կախում ունի։

ԱՏԱՆԱՅԻ ՋԱՐԴԸ

ՕՏԱՐ ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

«Լ. Հերալտ»ի Ատանայի թղթակիցը Ապրիլ 20 թուակիր նամակով մը հետեւեալ տեղեկութիւնները կուտայ տեղւոյն ահաւոր կոտորածներու մասին.—

«Ատանայի մէջ ի գործ դրուած սարսափներուն եւ տակաւին անոնց ազդեցութեան տակ բուռն յուզման մը, պիտի ջանամ ուրուագիծ մը միայն ընել, որ անշուշտ ո՛չ իսկ մօտաւոր գաղափար մը պիտի կարենայ տալ այն մեծ աղէտի մասին, որ առաջ եկաւ ամբոխային կատաղութեան կոչուած թատրոնէն։ Կիլիկիոյ այս քաղաքը, Ատանա, հարուստ է, եւ Թուրքիոյ ամենէն ճարտարարուեստական կեդրոնը կը նկատուի. ունի 60 000 բնակիչ, որոնց կէսը Իսլամ, 20-25.000ը Հայ եւ 4 5000ը Յոյն եւ արաբ-օթթոմանք։ Դէպքերուն սկզբնաւորութիւն եղաւ Ապրիլ 17ի կիր. գիշերը երկու Թուրքի եւ Հայու մը միջեւ արիւնահեղ կռիւ մը։ Հայը սպաննեց իր վրայ յարձակողները։ Կառավարութիւնը, Իսլամներու սպանութեան վրայ, ուզեց ձերբակալել Հայը. բայց Հայ երեւելիները որոնք զայն արդէն Պոլսոյ փախցուցած էին, բողոքեցին, ըսելով թէ այդ անձը ինքզինքը պաշտպանելու վիճակին մէջն էր։ Թուրքերը վրէժ պահանջեցին. ազդանշանը տրուած էր բոլոր քաղաքին մէջ, եւ ժողովուրդը մէկ օրէն միւսը Թուրքերու յարձակման կը սպասէր։ Դշ. օր սկսաւ դէպքը։ Անմիջապէս վաճառատուներ փակուեցան, եւ ամէն ոք տունը գնաց՝ երկիւղալից, տեսնելով Թուրքերը որ, բիրերով եւ դանակներով զինուած, կը շրջագայէին։ Աւելի կամ նուազ ապահով տեղեր կ'ապաստանէին, ինչպէս Գոնքան, Ռուժին, Ռէժիի գործարանը, Թրիբանի Տունն ու գործարանը, եւ Ժէզուիթներու եւ Սէօռերու հաստատութիւնները։ Ժամ 3½ին ջարդը սկսաւ։ Թուրքերը, Ֆէլլահները եւ Քիւրտերը, Վանէն եւ Խարբերդէն հոն գացած հունձքի համար, գիւղացի կեդրոններու մէջ հաւաքուած, արդէն կը յարձակէին Քրիստոնեաներու վրայ։ (Քրիստոնեայ կ'ըսեմ, վասն զի նաեւ 100 Յոյներ ջարդուեցան), որոնք իրենց տուները կ'ապաստանէին, եւ զանոնք կը հարուածէին անխնայ դաշոյնի եւ կացինի հարուածներով, առանց խնայելու նոյն իսկ ծերերուն եւ տղոց։ Այսպէս, 40 ժամ շարունակ սոսկալի շփոթութիւն մը տիրեց, զոր հրդեհն եւ վաճառատանց եւ տուներու աւարառութիւնը ա՛լ աւելի ահաւոր կը դարձնէր։ Շրջակայ գիւղերու Թուրքերն եւ Քիւրտերը, տասնեն աւելի արդէն տեղեկութիւն առած, խումբ խումբ եւ կատարելապէս սպառազէն, կուգային վերջնական հարուածը տալու արիւնլուայ եւ ողբալի վիրաւորեալներուն, որոնք քաղաքէն փախչելով կ'երթային պահուըտիլ քաղաքին շուրջը՝ ցորենի եւ գարիի արտերուն մէջ։ Գրիչը անկարող է նկարագրելու այն սոսկալի տեսարանը, ուր վիրաւոր Հայ մը, հետապնդուելով 100 Քիւրտերու կողմէ, կը վազէր ցորեններուն մէջէն, կը ցատկէր մարմիններու վրայէն, կը մագլցէր ծառերն ի վեր եւ վերջապէս կ'իյնար հարուածներուն ներքեւ այս կատաղած հրէշներուն, որոնք, զայն սպաննելով ալ չբաւականանալով, կտոր կտոր կ'ընէին զայն շուներու պէս։ Կիներ առեւանգուեցան եւ աղջիկներ լլկուեցան։ Ես աչքովս տեսայ հայեր որոնք իրենց զաւակները եւ իրենց կիները կը սպաննէին, զանոնք ողջ ողջ ջարդողներու ձեռքը չյանձնելու համար։ Դժբախտաբար չբաւականացան միայն Ատանայով։ Մինչ այստեղ աւարառութիւն կ'ընէին, կ'այրէին տուներն ու վաճառատուները, թալանող խումբերը կ'աւերէին ու կը քանդէին քրիստոնեայ գիւղերը, ագարակները եւ առ հասարակ քրիստոնէից պատկանող ամէն բան, 40 քիլոմէթր տարածութեան մը վրայ։ Ճշմարտապէս զարհուրելի տեսարան մըն էր մանաւանդ գիշերը՝ տեսնելով բոցերը որ տարածուած էին երբեմն ա՛յնքան բարեբեր, ա՛յնքան հարուստ այդ դաշտին վրայ, ուր թէ՛ քաղաքին եւ թէ՛ գիւղերուն մէջ ամէն ոք կը քնանար՝ դռներն ու պատուհանները գոցած։ Մեր քաղաքին զոհերը, առանց հաշուելու Տարսոնը, Համիտիէն, Գոզլէն եւ Օսմանիյէն, որոնք ամբողջապէս քանդուեցան, առնուազն հինգ հազարի կը հասնի կ'ըսեն։ Նիւթական վնասները 500 000 Օսմ. ոսկիէ աւելի են, առանց հաշուելու արժէքը յառաջիկայ բերքին որ առատ ըլլալ կը խոստանար։ Ջարդերը դադրեցան Ուր. կէս օրին։ Երկու կողմէն ալ յոգնած էին։ Հայերը— որոնց ընդարձակ մասը զինուած էր Մաուզեր, Լէպել եւ Մարթինի հրացաններով, եւ դիրք բռնած էր թաղի մը մէջ որ միայն կրցաւ զերծ մնալ կոտորածէն իր բուռն դիմադրութեան պատճառաւ— յայտարարեցին թէ այն ատեն պիտի դադրէին կրակ ընելէ, երբ Թուրքերն ալ միեւնոյնը ընէին։ Շաբաթէն սկսեալ գիւղերը վերցուեցան։ Կրակը աւելի մեծ աւերք գործեց քան դանակը։ Ռէժիի գործարանին մօտ տան մը մէջ ուր Հայեր ապաստանած էին, փլատակներու ներքեւէն 120 դիակներ հանուեցան՝ այրեր, կիներ եւ տղաք։

Շուկան իրապէս սարսռելի տեսարան մը կը ներկայացնէ։ Խորտակուած ցուցափեղկերով վաճառատուներ, փողոցին մէջ ձգուած դրամարկղներ, փլատակներ՝ ամէն տեղ։ Ինծի այնպէս կը թուի թէ Մէսինայի վերջին աղէտը տխուր գաղափար մը պիտի տար Ատանայի մէջ այս եղածներու մասին։ Կիրակի օրուընէ սկսեալ, անդորրութիւնը գրեթէ հաստատուեցաւ։ Քաղաքը ինկած է խոր տխրութեան մէջ։ Բոլոր գործերը կասած են, հազիւ թէ հաց եւ տարրական սնունդ կը գտնենք. Բայց տակաւին չենք գիտեր թէ ապագան ի՛նչ վերապահած է մեզի։ Բարին Աստուած իր ձեռքը երկնցնէ այս խեղճ երկրին վրայ։ Թշուառութիւնը գրեթէ ընդհանուր է։ Մարդիկ որոնք երէկ հարուստ նկատուած էին, այսօր հազիւ թէ ուտելու հաց կը գտնեն։ Ամբողջ բնակիչներ՝ իրենց պատերէն զրկուած, փողոցներու մէջ ինկած են։ Այս եղերական պատկերը ներկայացնելէ ետք, պէտք է յարգանք ընծայենք Մերսինի անգլ. հիւպատոս հազարապետ Տաւթի Նիւլիի, որուն կ'ընկերանար իր տիկինը։ Զարհուրելի գիշեր մը գիշերային կառախումբով Ատանա եկաւ, եւ անմիջապէս հաստատուեցաւ անգլ. հիւպատոսարանի թարգման Մ. Ա. Թրիբանիի տունը։ Իր առաջին հոգը եղաւ պտտիլ արիւնոտ փողոցները, երբ հրդեհն ալ իր բոցերը կը տարածէր։ Ամէն ջանք թափեց դադրեցնել տալու համար ջարդը, հրդեհը եւ աւարառութիւնը։ Իր ներկայութիւնը մեծապէս նպաստեց որ աւելի մեծ համեմատութիւններ չառնէ։ Դժբախտաբար Եշ. գիշեր, երբ Ռէժիի գործարանէն կը վերադառնար ուր գացած էր քաջալերելու իր պաշտպանեալները, թեւէն գնդակահար եղաւ։»

Թղթակիցը գովեստներով շնորհակալութիւն կը յայտնէ նաեւ Ռէժիի գործարանին տնօրէն Մ. Մ. Քրիւգիաէօմի, Տանիլեաթրի Մ. Ֆանտրիսոթէի, Նարկիտորի եւ Քանարիսի, Օսմ. Պանքային քննիչ Մ. Էսսայեանի, Մ. Կրապովսքիի, Ժէզուիթ Հայրերուն եւ Սէօռերուն, Մ. Թրիբանիի եւ Մ. Ապօթի, որոնք աջակցութիւններ ընծայած են զոհերուն։

×

ԳԱՂԹԱԿԱՆ ՀԱՅԵՐԸ ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻՈՅ ՄԷՋ

Երէկ Իտալական շոգենաւով Աղեքսանդրիա ժամանեցին 200 բնակիչներ որոնք իրենց հոգիները ազատելու համար Իսքէնտէրունէն նաւ նստած էին։ Անոնց մէկ մասն ալ Երուսաղէմի ուխտաւորներ են, որոնք Եաֆայէն շոգենաւ նստած են իրենց տեղերը վերադառնալու համար. սակայն ուր որ հանդիպած են՝ նաւահանգիստները չեն կրցած դուրս ելլել, կառավարութեան կողմէ արգիլուելով. որով ստիպուեր են ուղղակի Աղեքսանդրիա գալ. խեղճերը ամենքն ալ գրեթէ մերկ հասած են հոս, անմիջական օգնութեան կարօտ, 10 փրկ. իսկ չունենալով քովերնին։ Շոգենաւը առաւօտուն կանուխ հասաւ, սակայն կէս օրէ վերջ մինչեւ ժամը 10 (Ը. Ե.) սպասել որովհետեւ տեղական Ազգային Ժողովները չուտեր միացեր էին զանոնք տեղաւորելու հարցին համար։ Երկու ժամ ժողով գումարելէ վերջ Ազգ. Երեսփոխան Գէօրգ էֆ. Իբէկեան շոգենաւ գացին նաւապետին խնդրելու համար զէթ երկու ժամ եւս գաղթականները շոգենաւին մէջ պահէ. Առաջարկը սիրով ընդունեց եւ ճիշդ ժամանակին ամէնքն ալ փոխադրուեցան եկեղեցիի բակը։ Մէկ մասը մանկապարտէզին մէջ դրուեցան, իսկ միւսներն ալ կառավարութեան կողմէ բարեհաճաբար ղրկուած վրաններու տակ կը մնան։ Ատանայի առաջնորդ Տ. Մուշեղ Եպիսկոպոս որ հանգանակութեան համար հոս եկած էր եւ Ատանայի ջարդի լուրն առնելուն անմիջապէս վերադարձաւ իր հօտը պաշտպանելու եւ անոնց անմիջական պէտքերուն համար տնօրինութիւններ ընելու, դժբաղդաբար Մերսինէն չէ կրցած ցամաք ելլել, որովհետեւ հեռագրուած է եղեր կառավարութեան երբեք ներս չընդունիլ. Հակառակ Մուշեղ Սրբազանի բողոքներուն բացարձակապէս մերժուեր է։ Առաջնորդ Սրբազանը որ Խտիվական շոգենաւով գացած էր, անկէ կը մեկնի Անգլիական շոգենաւ մը որ քիչ հեռուն կեցած էր, եւ նաւապետէն կը խնդրէ զինք պաշտպանել դուրս ելլելու համար, բայց նաւապետը անմիջապէս հրաման կը ստանայ Անգլ. Ամիրալէն որ Մուշեղ Եպիսկոպոսը ղրկէ Խտիվականին։ Հրամանը կը կատարուի եւ խեղճ առաջնորդը հակառակ իր բողոքներուն խցիկի մը մէջ կը բանտարկուի։

Խտիվական շոգենաւը Մերսինէն կը մեկնի, երկրորդ նաւահանգիստը ժամանած պահուն կոչ նաւավարներ կը շրջապատեն շոգենաւը եւ կ'ուզեն Մուշեղ Եպիսկոպոսը՝ սպաննելու համար։ Մուշեղ Եպիսկոպոս այլ եւս բոլորովին բորբոքած կ'ուզէ այդ նաւավարներուն վրայ նետուիլ եւ ինքն ալ անոնց հասցնել բիրտ ուժով, սակայն կրկին շոգենաւի նաւապետը խցիկի մը մէջ կը բանտարկէ զայն եւ կռիւը կը դադրեցնէ։

Երէկ իրիկուն Մուշեղ Եպիսկոպոս Բօրթ Սայիտէն շոգեկառքով հոս ժամանեց եւ տեսեն եւ արցունքոտ աչքերով պատմեց ինչ որ պատահած էր։

Ճամբորդները եւ Մուշեղ Եպսկ. կը հաստատեն թէ նաւամատոյցներէն ոչ մարդ ներս կ'ընդունին եւ ոչ ալ թոյլ կուտան որ մեկնին ուրիշ տեղեր, որով կը հասկնանք թէ կատարելապէս état de siége կը տիրէ ամեն կողմ։

Այսօր ալ Սուրիոյ եղերքները քերող Խտիվական շոգենաւով հոս հասան 50 հալածական ընտանիքներ նոյն խեղճ եւ թշուառ վիճակին մէջ, եւ տեղաւորուեցան երեկի գաղթականներուն քով։

Ասոնց ըրած ջարդի, թալանի, մարտիրոսութեան եւ կեղեքումի ու հրդեհի նկարագրութիւնները կը փշրեն ունկնդիրը եւ կրկնապատիկ յուզման կ'ենթարկեն։ Իրենց յայտարարութեան նայելով Տէօրթ Եօլ, Զօք Մարզպան պաշարուած են թուաժամի մը կողմէ, մօտիկ 20,000 չէրքէզներէ եւ քիւրտերէ բաղկացած, որոնք որոշած են եղեր այդ քաղաքները մաքուր դարձնել եւ բնակչութիւնն ալ ջարդել։ Ջուրերը կտրած են այդ տեղերուն եւ կ'արգիլեն ուտելիքի մտնելը։ Ներսէն կատարեալ դիմադրութիւն կ'ըլլայ եղեր, սակայն հազիւ 15 օր միայն կրնան դիմադրել. անկէ վերջ հացը, աղը եւ ջուրի պակասութիւնը զիրենք թշնամիին պիտի յանձնէ։ Օսմ. միութեան եւ Յ. Քոմիթէին ազդու անօրինութիւնը կը խնդրուի որպէս զի խեղճ Հայերը ազատեն պաշարեալ վիճակէն եւ յանցաւորներն ալ պատժուին։

ՇԱՀՆՈՒՐ

Աղեքսանտրիա 15)28 Ապրիլ 909

×

Գատըքիւղի Մասեաց ակումբին կողմէ պատգամաւորութիւն մը երէկ դիմեց Ընվէր պէյի եւ խնդրեց որ Ատանայի արկածելոց համար մայիս 3ի կիրակի օր արուելիք քոնֆերանսի մը եւ վիճակահանութեան մը նախագահէ։ Ընվէր պէյ շատ սիրով ընդունեց։

⁂ Արաբներու Պոլսոյ ակումբը Ատանայի կոտորածներէն վնասուածներու համար հանգանակութիւն բացած է։

⁂ Գահիրէէն, Թուրքերէ, Յոյներէ եւ Հայերէ կազմուած գրական ընկերակցութիւն մը «Լ. Հէրալտ»ի ուղղած է Եգիպտոսի մեծ Շէյխին մէկ յայտարարութիւնը, դադրեցնել տալու համար ջարդերը եւ եղբայրութիւնը հաստատելու համար Թուրքիոյ այլեւայլ տարրերուն միջեւ։ Այդ յայտարարութեամբ կոչ կ'ըլլայ Իսլամներուն՝ ըստ Մահմէտական կրօնի, վնաս չհասցնել տարակրօն ժողովուրդներու, կոտորած եւ հրդեհ ի գործ չդնել։ Գրական ընկերակցութիւնը կը յանձնարարէ մասնաւոր յանձնաժողովներ ղրկել, յուզման վերջ մը տալու եւ Իսլամներուն եւ Քրիստոնեաներուն միջեւ համերաշխութիւն առաջ բերելու համար։

⁂ Եգիպտոսի Իսլամական Մամուլը կը ձաղկէ Ատանայի ջարդերը՝ կազմակերպողները։ Նաեւ Գահիրէի մէջ հանգանակութիւն բացուած է, որուն կը մասնակցին Իսլամներ։ Հաւաքուած է շուրջ 120 ոսկի։

⁂ Մանչէսթըրի մէջ Հայերը միթինկ մը գումարեցին, եւ հետեւեալ հեռագիրները ուղղեցին Օսմ. Մ. եւ Յ. Քոմիթէին եւ Շէյխ իւլ Իսլամութեան։

«Օսմանցի Հայ համայնքութիւնը, գումարուած ի Մանչէսթըր, ցաւագին կերպով զգացուած Ատանայի սոսկալի ջարդերէն, նաեւ հին ռեժիմի խմբաւորութիւններէն, կը խնդրէ ձեզմէ որ սահմանադրութեան պատիւը վերահաստատէք, ազդու միջոցներ ձեռք առնելով որպէսզի միւս գաւառներն ալ չվարակուին եղբայրասպան մոլեռանդութեամբ այն կատաղութենէն որ կ'աւերէ հասարակաց հայրենիքը։»

Իսկ ուստի Շէյխ-իւլ Իսլամին ուղղուած հեռագիրը.— «Մանչէսթըրի Օսմանցի Հայ համայնքութիւնը, միթինկ գումարելով, կը խնդրէ ձեր բարձրագոյն պատուութենէն որ յանուն ձեր խնամոյ յանձնուած սրբազան Նուիրական օրինաց ձեր գերագոյն հոգեւոր հեղինակութիւնը ի գործ դնէք իսլամ հոգեւոր հովիւներու վրայ, որպէսզի ջանան անդորրութիւնը վերահաստատել եւ հանդարտեցնեն այն մարդերը՝ որոնք մոլորած են հասարակաց հայրենիքը աւերող եղբայրասպան ատելութեամբ։»

13)26 Ապրիլ

⁂ «Սթամպուլ» կը հրատարակէ Ապրիլ 15 թուակիր նամակ մը Ատանայէն, որուն մէջ կ'ըսուի. «Անդորրութիւնը հաստատուած կը թուէր Ատանայի մէջ՝ զօրքերու Մերսին հասնելէն ետքը։ Բայց Ռումելիթայէն եւ Կելիգօլուէն ղրկուած երեք վաշտ զինուորներու ժամանումը ջարդերու վերսկսման նշանը տուաւ՝ աւարառութեամբ եւ հրդեհով։ Նոր զինուորները, հնազանդելով, կ'ըսուի, Պոլսէն եկած հրամաններու Հայերու դէմ շարժեցան, եւ զարկին նաեւ Հայ-Կաթոլիկներ եւ Բողոքականներ որոնց խնայած էին մինչեւ այն ատեն։ 48 ժամէ ի վեր հրդեհը կը շարունակուի։ Պէտք ըսուէր թէ հրձիգներ հրաման ընդունած են քար քարի վրայ չթողլու Ատանայի մէջ։ Մերսինի կառավարիչը կարելին կ'ընէ՝ անդորրութիւնը պահպանելու համար։ Գիշեր ցերեկ կ'աշխատի։ Միայն Ատանայի մէջ ընդամենը 5000 հոգի ջարդուած են։

⁂ Բարիզի մէջ Հայ գաղութին գումարած միթինկին որոշումը՝ պատգամաւորութեան մը կողմէ տարուեցաւ տեղւոյն օսմ. դեսպան Նաում փաշային։ Յանուն պատգամաւորութեան Արթագէ էֆ. Ունճեան դեսպանին յայտնեց թէ Կիլիկիոյ ջարդը ո՛րքան խոր վիշ-

պատճառած էր Բարիզի Հայ գաղութին։ Դեսպանը հաւաստեց թէ Թուրքիոյ ամէն կողմը կարգը պիտի հաստատուի։

ԱՏԱՆԱՅԻ պատերուն առթիւ Ընդ. խորհրդակցութիւն մը տեղի պիտի ունենայ այսօր Ժամ. 9ին (Ը.Թ.) Սիրքեճիի կայարանին դէմի գարտէզը։ Կը հրաւիրուին Պոլսոյ եւ արուարձաններու մէջ գտնուած բոլոր Ազգասիրանուէր ընկերութիւններու Ընդհ. Ժողովոյ դիւանները։ Ներկայ պիտի ըլլան նաեւ Կարմիր Խաչի Ընդ. Անդամուհիները։

Գ. Ս. ՇԱՀԳԱԶԵԱՆ

ՏԱԳՆԱՊԸ ՆԵՎՇԷՀԻՐԻ ՄԷՋ.— ԿԱՌԱՎԱՐԱԿԱՆ ԱԶԴՈՒ ՏՆՕՐԻՆՈՒԹԻՒՆԸ.— Նեվշէհիրէն Ապրիլ 14 թուով մեր Թղթակից Տէր Գրիգոր էֆ. Ցարութիւնեան կը գրէ մեզի թէ Ապրիլ 11ի գիշերը խուժանը ձայն հանելով թէ Հայերը պէտք է ջարդել... Նեվշէհիրի զօրանոցը, եւ ուրեմն նպատակաւոր յերիւրանքներով կը հաւաքուէին եւ Աստուծոյ ու Մարգարէին անունով ամէնուն կոչում կ'ընէին Հայերը ջարդելու համար։ Հայերը լեղապատառ հեռուէն լսուած աղաղակ ձայներէն, կը սկսին տմանք ազդել, տմանք ատնին … բայց … Պոլիս Թէվֆիք էֆ. իսկոյն կը հրամայէ իր զինուորներուն խուժանին վրայ յարձակիլ, եւ միւս կողմէ ինք ալ բարձրաձայն կը պոռայ.— «Դրացիներ, քոյրեր, եղբայրներ, մի՛ վախնաք, հանդարտեցէք, բան մը չըլլար»։ Եւ պարտաճանաչ պաշտօնական զինուորները հաւ ի հաւ ամէն կողմ կը վազվզէին ամբոխը ցրուելու, նոյն ինքն բոլիսը զէն ի ձեռին կը դիմադրէր եւ ամէն վտանգ առ ոչինչ համարելով կը հրամայէր որ ցրուին։ Ցեառ հասան Գայմագամին կողմէ ղրկուած ոստիկան զինուորները իրենց բոլոր չավուշներով, որոնց կը հրամայէր հայոցը Հիւսէին չավուշ, ինչպէս նաեւ զօրանոցի սպաները իրենց սուրերով կը դիմադրէին իրենց կողմէ ամբոխին, մասնաւորապէս Ա. հարիւրապետ քաջարի Նուրէթ էֆ. զինուորական հրանալի նրբամտութեամբ կարող կ'ըլլար ամբոխին վրայ ազդելու։ Վերջապէս ամբոխը ինք ալ հասկցեր է թէ...թաբէութեան մը զոհ գացեր է։ Ուր որ զինուորական իշխանութիւնք ազգաւ միջացնելու դիմէն, հոն բնաւ երկիւղ չկայ։

ՑԱՒԱԶԻԿԱՑ Կիրակի, Ապրիլ 26. Գում-Գաբուի գրսի Ս. Ցարութիւն Եկեղեցւոյ մէջ բարեկրշտում Ցակոբ էֆէնտի Խ. Ռափայէլեանի, մահուան քառասունքին առթիւ հանգիստ Ս. Պատարագ եւ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի, այրի Տիկին Արուսեակ Ց. Ռափայէլեանի եւ զաւակաց կողմանէ։

ՕՍՄ. ԵՐԵՍՓ. ԺՈՂՈՎԻՆ 70րդ ՆԻՍՏԸ

ԱԶԱՏԱՄԻՏ ԵՐԵՍՓՈԽԱՆԻ ՄԸ ՃՈՒՌԸ

ԵՐԵՍՓ. ԺՈՂՈՎԻՆ ԼՈՒԾՄԱՆ ՄԷԿ ՀԱՐՑԸ

Ժողովը ժամը 4ին բացուեցաւ Թալէաթ պէյի նախագահութեամբ։

Նախ, վիճակ քաշելով, կազմուեցան երկու պատգամաւորութիւններ, մէկը՝ Սուլթանին Թրակէի արքունեան ներկայ գտնուելու եւ միւսը ազատութեան բանակին շնորհակալութիւն յայտնելու համար։

Եպարքոսական գիր մը դարձեալ կ'ըսէր թէ մինչեւ որ Թափառաշրջիկներու եւ ժամուլի կանոնագիրները չհաստատուին, կարելի չպիտի ըլլայ հանրային ապահովութիւն ձեռք բերել եւ պաշարման վիճակը վերցնել։ Ինչպէս գրած էր նաեւ հրամատար Շէվքէթ փաշա, նաեւ ընկերութիւններու յառաջ օրէնքը պէտք է օր առաջ աւարտել։

Ժողովը որոշեց կարելի եղած աշխատութիւնը փութացնել այս առթիւ։

Որոշուեցաւ շնորհակալութիւն յայտնել Այ-Ս Թէֆանոսի ժողովրդին եւ Եօթինկ գիւղին վարչական մարմին, որոնք Ազգ. Ժողովը հոն գտնուած ատեն ամէն դիւրութիւն ընծայած էին։

Երեսփոխան մը գանգատելով ժողովականներու անփութութենէն, Թաքրիրով մը կ'առաջարկէր որ ամէն օր քննութիւն կատարուի եւ բացականները հրատարակուին պաշտօնաթերթին մէջ։

Նախագահը յարեց թէ այս առաջարկը ներքին կանոնագրին հակառակ է, քանի որ ըստ այդ կանոնագրին, 5 նիստէ բացակայողները միայն կը ծանուցուին, սակայն քուէի կը դնէ միայն քննութիւն կատարելու առաջարկը։ Սակայն տօքթ. Արիֆ Ըսմէթ ելաւ յարեց թէ երեսփոխանները ամէնքն ալ երէցամիտ եւ պատասխանատու մարդիկ են, անոնք իրենց անձնաւորութեան արժանաւոր պաշտօն ունին … որով պէտք է մերժել առանց դրբոչական ազդ պաշտօնիի առաջարկը։ Ժողովը ընդունեց այս եւ մերժեց թաքրիրը։

Տօքթ. Արիֆ Ըսմէթ (Իթթիհատեան) թաքրիրով մը կ'ըսէր թէ տօքթ. Րիզա Նուր (ազատական) Եգիպտոս գացած է. իր հեռացումը բնական է դահլիճներու թեան ջէպքերուն առթիւ ծագած իբր չփութութեանց վախին հետեւանքով է, որով հիմա որ ալ անդորրութիւնը ամրապնդուած է պէտք է ծանուցանել եւ հրաւիրել զինքը Ժողովին։

Թաքրիրը ատենը բերանացի ալ ելաւ յայտնեց թէ Տօքթ. Րիզա Նուր առանց արտօնութիւն առնելու գացած ըլլալով՝ բռնել է թէ վախցած է, հետեւաբար հիմա պէտք է կանչել զինքը։

Արթառ.— Պոլսոյ մէջ անդորրութեան վերահաստատուիլը ամէն կողմ ծանօթ է եւ թերթերն ալ գրած են։ Հետեւաբար գրելու հարկ չկայ։

Իսմէր Ֆէվզի.— Օրինական ոչ մէկ արտօնագրութիւն կայ որ բացակայող երեսփոխան մը Ժողովի հրաւիրուի, հետեւաբար, մենք չենք կրնար առանց կոչ մը ուղղել Նուր պէյի։

Մուսթաֆա Արիֆ.— Կը խնդրեմ որ օրէնքը յարգուի. Այս պարագային համար պէտք է գործադրուի ներքին կանոնագրին 88րդ յօդուածը։

Նախագահ.— Ո՛վ որ ներքին կանոնագրին գործադրութիւնը կը փափաքի ձեռքը վեր վերցնէ։

Զօհրապ. Ի՞նչ է արտօնագրութիւնը։

Կարդացուեցաւ այդ արտօնագրութիւնը որուն համաձայն, առանց արտօնութեան եւ առանց օրինաւոր պատճառի վեց նիստ բացակայող երեսփոխան մը առանց արտօնութեան բացակայ կը նկատուի եւ իր անունը թերթերուն մէջ կը հրատարակուի։

Մէկը.—Եթէ օրինաւոր պատճառ չունի կ'ըսէ։

Նախագահը, առանց քուէի դիմելու, յարեց թէ ուրիշն քաս այնմ պիտի գործադրուի։

Այս ձեւով փակուեցաւ խնդիրը որ այնպէս կ'երեւէր թէ առաջուց կազմակերպուած էր։

Եւ այն անցան վերաքննուած ընտրական օրէնքներուն քննութեան։ 37րդ յօդուածին մէջ սա արտօնագրութիւնը կար որ եթէ խնդրոյ մը առթիւ Երեսփ. Ժողովին եւ Դահլիճին միջեւ անհամաձայնութիւն գոյանայ, Դահլիճը կ'իյնայ. իսկ եթէ յաջորդ Դահլիճը նոյն բանին վրայ պնդէ, այն ատեն խնդիրը կը ներկայացուի վեհապետին որ կը լուծէ Խորհրդարանը, նոր մը կազմելու համար։

Քոզոլիսի յարեց թէ ոչ մէկ սահմանադրական օրէնք առանց արտօնագրութիւն մը կը թոյլատրէ։ Նախարարութիւնը միշտ ենթակայ է Ազգ. Ժողովին։ Հետեւաբար այդ արտօնագրութիւնը պէտք է ջնջել։

Խալիլ. Այդ արտօնագրութիւնը մը վտանգաւոր է. Եւ սակայն քանի որ Դահլիճին եւ Երեսփ. Ժողովին միջեւ առաջ կուն անհամաձայնութիւն մը երբ ծագի, անհրաժեշտ կը դառնայ կարգադրութիւն մը, այն ատեն, պէտք է Ժողովը լուծելու արտօնագրութիւնը այնպիսի վիճակի մը մէջ դնել, որ դիւրաւ չկատարուի։ Ասոր համար ալ, ինչպէս մէկ քանի երկիրներու մէջ կայ, Ծերակոյտը պէտք է իրաւարար կարգել, երբ կրկնակի անհամաձայնութիւն ծագի Դահլիճին եւ Ժողովին միջեւ եւ հարկ ըլլայ Ժողովը լուծել. Երբ մանաւանդ Ծերակոյտը, նոր օրէնքին համաձայն երկու երրորդի ընտրութեամբ կազմուած ըլլայ, իր ձայնը 100ին 80 պիտի ներկայացնէ հանրային կարծիքը, եւ անոր որոշումէն ետք է որ վեհապետը պիտի լուծէ Երեսփ. Ժողովը։

Զօհրապ.— Նախարարութիւնը մենք երրորդ վիճակի մը կը վերածենք։ Իսկապէս երկու իշխանութիւն կայ, մէկը՝ օրէնսդիր, որ է Երեսփ. Ժողովը եւ միւսը՝ գործադիր իշխանութիւնը՝ այսինքն վեհապետը։ Մենք երբ Նախարարութիւնը նկատենք ազգին եւ վեհապետին միջեւ միջնորդ մը, նոր դէմք մը կը ստեղծենք ինչ որ սխալ է։ Նախարարութիւնը՝ վեհապետին փոխանորդն է։ Այս այսպէս ըլլալով միասին, դարձեալ Նախարարութիւնը պէտք է վստահութեան արժանանայ երեսփոխանութեան աչքին, որպէս զի այդ փոխանորդութիւնը հաստատուի։ Որչափ ատեն որ վստահութեան քուէի այս սովորութիւնը կայ, ո՛չ վախ չկայ, քաս ես, այս յօդուածէն վախնալու։ Որովհետեւ, երբ Դահլիճ մը հրաժարի Ժողովին հետ անհամաձայնութեան հետեւանքով, նոր Դահլիճը իր քաղաքականութիւնը պիտի պարզէ մանաւանդ վէճի առարկայ խնդիրին վրայ, եւ այն ատեն երբ անվստահութիւն յայտնուի, ինքնին կ'իյնայ, որով վախնալիք բան չկայ։ Սակայն որպէս զի ամէն ապահովութիւն ըլլայ, Ժողովը ջնջելու իրաւունքը լաւ է որ մէկ հոգիի մը չտրուի, այլ իրաւարար մը գտնուի, այն ալ Ծերակոյտն է, ինչպէս ըսաւ Խալիլ պէյ։

Հալաճեան.—Դահլիճը ամէն ատեն Վեհապետին փոխանորդը չէ, անիկա հին քաղաքական ըմբռնումին հետեւանքն է։ Այսօր, ամէնէն աւելի սահմանադրական երկիրներու մէջ գործադիր իշխանութիւնը՝ մասամբ կը ներկայացնէ օրէնսդիր իշխանութիւնը։ Օրինակի համար Անգլիոյ մէջ նախարարութիւնը կը կազմուի Խորհրդարանին մէջ տիրող զօրաւոր կուսակցութեան պետերէն. Նոյնը Ֆրանսայի, նոյնը Իտալիոյ մէջ։ Հետեւաբար, Վեհապետին ներկայացուցիչը ըլլալէ աւելի օրէնսդիր իշխանութեան այսինքն երեսփոխանութեան ներկայացուցիչն է։ Միւս կողմէ, խնդրոյ առարկայ հարցին առջեւ, որովհետեւ վեհապետական իրաւունքը եւ օրէնսդրական ուժը դէմ դէմի պիտի գտնուին, եւ երկուքն ալ զօրաւոր են եւ օրէնսդրական ուժը աւելի մեծ է վեհապետական ուժէն. ուրեմն ես ալ այն կարծիքէն եմ որ Ծերակոյտը իրաւարար կարգուի այսպիսի վճռական անհամաձայնութեան մը առջեւ։

Ընդդիմախօսեցին Մուսթաֆա Ասըմ էֆ., Րիզա փաշա եւլն., սակայն Ժողովը ընդունեց Ծերակոյտին իրաւարարութեան առաջարկը։

Ժամ մը դադար տրուեցաւ։

Ժողովը վերաբացուեցաւ Ահմէտ Րիզա պէյի նախագահութեամբ։

Կարդացուեցաւ Բարիզի արեւելասէրներու ընկերութեան մէկ ցաւակցական հեռագիրը երեսփոխան Արսլան պէյի սպանութեան առթիւ։

Հաստատուեցան Քէօթահիոյ երեսփոխան Զէյթուն զադէ Հասան եւ Մալաթիոյ երեսփոխան Թէվֆիք էֆ.ներու պաշտօնները։

Կարդացուեցաւ վերաքննուած սահմանադրութեան 38րդ յօդուածը, ուր կ'ըսուէր թէ ի բացակայութեան Երեսփ. Ժողովին դահլիճը իր պատասխանատուութիւնով կրնայ օրէնք դնել, սահմանադրական իրաւանց շրջանակին մէջ։ Հալաճեան էֆ. յարեց թէ մեր երկրին մէջ սահմանադրութիւնը ամրապնդուած չըլլալով, պէտք է զգոյշ ըլլալ, որով հարկ է, Ժողովը ցրուած ատեն Ծերակուտականներէ եւ երեսփոխաններէ խառն յանձնաժողով մը թողուլ, բացառիկ օրէնքներ շինելու համար։ Ուրիշներ ընդդիմախօսեցին եւ Ժողովը չընդունեց այդ առաջարկը, քանի որ ընդունելիք այդ կարգի յանձնաժողով մը պատասխանատու չի կրնար ըլլալ։

39րդ յօդուածին մէջ կ'ըսուէր թէ նախարարութիւնը երբ ուզէ, իր պատասխանատուութիւնով կը յետաձգէ հարցապնդման մը պատասխանը։ Ասիկա վիճաբանութեան դուռ մը բացաւ որովհետեւ յայտնի է թէ Քեամիլ փաշա այդ պարագայի մը առջեւ անվստահութեան քուէ առաւ։ Ոմանք առաջարկեցին յետաձգման պայմանաժամ սահմանել, սակայն մերժուեցաւ։ Հալաճեան էֆ. առաջարկեց որ յետաձգման պատճառը պէտք է Ժողովին յայտնել եւ եթէ յարմար դատուի այն ատեն յետաձգել։ Վերջապէս, որոշուեցաւ այդ խնդիրը նկատի առնել եւ վերաքննիչ յանձնաժողովին ղրկուեցաւ, արտօնագրութիւն մը պատրաստելու համար։

Առաջարկուեցաւ սահմանադրութեան օրէնքին մէջ աւելցնել թէ երբ Դահլիճ մը անվստահութեան քուէով իյնայ, Սուլթանը նոր Վարչապետը ընտրէ Ծերակոյտին եւ Երեսփ. Ժողովի նախագահներուն հետ խորհրդակցելով. Նաեւ, Նախարարները կամ փոխանորդները միշտ Ժողովին ներկայ գտնուին եւ ի հարկին լուսաբանութիւններ տան։ Ժողովը ընդունեց եւ ղրկեց յանձնաժողովին։

45րդ յօդուածը կը վերաբերէր Ժողովին Նստաշրջանին զոր 6 ամսէ բարձրացուցած էր վերաքննիչ յանձնաժողովը։ Տալէֆ էֆ. ըսաւ թէ ամբողջ տարին պէտք է գումարուի, իսկ Հալաճեան էֆ. երկարօրէն պաշտպանեց 8 ամիս նստաշրջանը։ Ժողովը այս ընդունեց։

Տօքթ. Տաղաւարեան էֆ. բողոքեց «Երեսփ. Ժողովը Իրատէով կը բացուի եւ կը գոցուի» արտօնագրութեան դէմ։ Ժողովը նկատի առնելով ընդունեց «գահաճառով կը բացուի» բացատրութիւնը։

Որոշուեցաւ օրէնքին մէջ աւելցնել արտօնագրութիւն մը թէ կարեւոր պարագաներու առթիւ Երեսփ. Ժողովը եւ Ծերակոյտը խառն նիստ գումարեն իբր Ազգ. Ժողով, ինչպէս եղած էր արդէն։

Հասան Ֆեհմի էֆ. բուռն կերպով ընդդէմ ելաւ այն արտօնագրութեան դէմ որով երեսփոխանները օրէնքի առջեւ կարգ մը թոյլատուութիւններ կը վայելեն, մինչ պէտք է որ պարզ մարդիկ ձերբակալուին եւ դատուին … յանցանքի ատեն։ Ուրիշներ ընդդիմացան եւ առարկեցին թէ երեսփոխանը պէտք է օրինական թոյլատուութիւններ ունենայ իր անկախութիւնը եւ անկեղծութիւնը պահպանելու համար։

⁂ Կարգ մը երեսփոխաններ թաքրիր մը պիտի տան Երեսփ. Ժողովին, առաջարկելով որ խորհրդարանական քննիչ յանձնաժողով մը ղրկուի Ատանա։

Այրի Տիկին Ազնիւ եւ զաւակները Սեփոն Արաքսի Նահապետեան, ցաւօք սրտի կը ծանուցանեն գառնագէս մահը իրենց զաւկին եւ եղբօր՝

ՏԻԱՐ ՀՐԱՆԴ ՆԱՀԱՊԵՏԵԱՆԻ
(ԺԱՄԱԳՈՐԾ)

որ յետ կարճատեւ հիւանդութեան, իր մահկանացուն կնքեց խոր սուգի մէջ թողլով իր ընտանիքը եւ պարագաները։

Ցուղարկաւորութիւնը պիտի կատարուի 24 Ապրիլ, Ուրբաթ օր ժամը 3ին (Ը.Թ.) Սկիւտար Նոր Թաղի Ս. Կարապետ Եկեղեցւոյն մէջ։

Սկիւտար 23 Ապրիլ 1909

Մասնաւոր հրաւիրագիր ղրկուած չըլլալով կը խնդրուի ներկայս իբր այն նկատել։

ԵՐԳԱՐԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ
ՆԱՄ
ՀԱՒԱՔԱԾՈՅ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆՏԻՐ ԵՐԳԵՐՈՒ
Ս. Միքայէլեանի կողմէ պատրաստուած եւ Քէչէչեան տպարանի մէջ տպուած խնամ մաքուր տպագրութեամբ, եւ ընտիր թղթով հրապարակ ելած այն երգարանը կը պարունակէ հին եւ նոր բոլոր հայկական երգերը։ Գինը 4 ղրուշ (թուղթ) դիւրամատչելի ըլլալով, ամէն Հայու մէկ հատ ի ձեռին ունենալը ջերմապէս կը յանձնարարուի։ Կեդրոնատեղի Պապը Ալի Ճատտէսի Պապիկեան գրատուն, կը գտնուի նաեւ բոլոր Հայ գրավաճառաց քով։ Գաւառներէ եղած մեծաքանակ յանձնարարութեանց համար կարեւոր զեղչ։

ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԱՊՐԱՆՔ ԿԸ ԾԱԽԷ
ԱՊԱՌԻԿ
«ԱՐԵՒՄՏ. ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ»
Կ. Պոլիս, Չաքըճ զարու. Թաշ խան, Թիւ 57-58
8 ամիս եւ աւելի պայմանաժամ կը տրուին, մեծաքանակ գնումներու համար մասնաւոր եւ դիւրամատչելի պայմաններով, առանց որ եւ է կանխավճարի։
40—21

ՆԵՐՔԻՆ

ԽԱԹԹԸ ՀԻՒՄԱՅՈՒՆԸ

Ահաւասիկ այն Խաթթը Հիւմայունը, որով դահլիճին կազմութիւնը յանձնուեցաւ Հիւսէյին Հիլմի փաշայի, և որ երէկ կարդացուեցաւ Բ. Դրան առջեւ.—

«Մեծ Վեզիրս Հիւսէյին Հիլմի փաշա.

«Թէվֆիք փաշայի հրաժարման վրայ, եւ նկատի ունենալով ձեր կարողութիւնը, Եպարքոսութեան պաշտօնը ձեզի եւ Շէյխ-ուլ-Իսլամութիւնն ալ Մերահայտի … անդամներէն Սահիպ պէյի յանձնուած է։ Սահմանադրութեան արտօնագրութեան համաձայն, միւս նախարարները ընտրելով, զանոնք պաշտօնի կոչելու համար, անունները ծանուցուէին։ Մեր գահակալութեան Խաթթը Հիւմայունին մէջ բացատրուածին համաձայն, սահմանադրութեան ամրապնդուելովը՝ անոր աւանդելիք օգտակարութիւններէն եւ նիւթական ու բարոյական յառաջդիմութիւններէն մեր պետութիւնն ու երկիրը ճշմարտապէս պիտի օգտուին, երջանկութեան ու հանրային անդորրութեան ու կարգապահութեան իրողապէս եւ արագօրէն հաստատուելն ու ամրապնդուիլը՝ ամենամեծ բաղձանքներ են, ուստի մեր այս բարի նպատակներուն իրագործման համար, մեր Կայս. պահանջն է որ մեր պետութեան նախարարներն եւ բոլոր պաշտօնեաները ջանքեր ընծայեն, բարձրեալն Աստուած ամենքս ալ իր շնորհաց արժանի ընէ»։

ՄԷՀՄԷՏ ՐԷՇԱՏ

15 Րէպիւլ Ախըր, 327

ՆԱԽԱՐԱՐԱԿԱՆ ՓՈՓՈԽՈՒԹԻՒՆ.— Թէվֆիք փաշայի դահլիճը հրաժարած ըլլալով, երէկ ժամ 8½ին, հանդիսաւոր թափորով Բ. Դուռ եկաւ նոր վարչապետը՝ Հիւսէյին Հիլմի փաշա, նոր Շէյխ-ուլ Իսլամին՝ Սահիպ Մոլլայի հետ։ Թափորը այս անգամ աւանդական եղանակով կազմուած. Վարչապետը, Շէյխ-ուլ-Իսլամը եւ իրենց հետեւորդները փոխանակ ձիերու վրայ նստած ըլլալու, բոլորն կառք նստած էին պալատական չորս կառքերու մէջ։ Նոր գահլիճին անդամներուն մեծ մասը նոյնը կը մնան։ Վարչապետին եւ Շէյխ-ուլ Իսլամին հետ փոխուած են սոսկ երեք նախարարները։— Ծովային նախարար անուանուեցաւ ծերակուտական եւ ծովային նախկին նախարար Ա. Րիֆ Հիքմէթ փաշա, պատերազմական նախարար՝ նախկին նախարար Ալի Րիզա փաշա, կրթական նախարար՝ երեսփոխան Նայիլ պէյ, անտառաց եւ հանքաց՝ Երեսփ. Ժողովոյ Գ. Նախագահ Արիսթիտի փաշա։

ՆՈՐ ՇԷՅԽ-ՈՒԼ-ԻՍԼԱՄ Սահիպ Մոլլային համար կ'ըսուի թէ շատ բարի եւ … է։ Համիտ … նոյն պաշտօնը … միւթիւնը, բայց ամէն անգամուն ալ մերժած է Սահիպ Մոլլա այդ Բանակոյին առաջարկութիւնը, յայտարարելով որ թէ այդ վարին օրով ընդունի առաջարկուած պաշտօնը, իր առաջին գործը պիտի ըլլայ անոր գահընկէցութեան Ֆէթվան տալ։

ՍԷԼԱՄԼԸՔԸ վաղը Պէշիկթաշ՝ Վալիտէ մզկիթին մէջ տեղի պիտի ունենայ։

ՑՈՒՑԶՈՒՄՆԱՐԻԹ ԶՐՈՅՑՆԵՐ.—«Լա Թիւրքի» կ'ըսէ թէ պէտք չէ հաւատալ այլեւայլ վրդովիչ լուրերու՝ ի մասին գաւառներու վիճակին։ Օրինակի համար, կ'ըսուի թէ մեծ թուով Բիւլղար Պոլսոյ վրայ քալել սկսած են։ Այս կարգի լուրեր կը տարածուին անշուշտ ռէակցիոնէականները քաջալերելու համար, բայց պէտք չէ մոռնալ թէ պաշարման վիճակ կայ այժմ, եւ այդ կարգի զրոյցները կրնան սուղի նստիլ զանոնք հնարողներուն։

ԹՐԱԿԱԳՈՒԹԵԱՆ հանդէսին համար, որ տեղի պիտի ունենայ յառաջիկայ Բշ. օր, Բ. Դուռնէն ծրագիր մը պատրաստուելով Կայսեր մատուցուեցաւ։

ՄԱՀՈՒ ՊԱՏԻԺՆԵՐԸ հաւանական է որ Շբ. օր գործադրուին։

ԱԶԱՏՈՒԹԵԱՆ համար վերջին դէպքին մարտիրոսացած զինուորներուն Շիշլիէ թաղման վայրին վրայ յիշատակարան մը շինելու համար, Նպաստաձեռութեան յանձնաժողով մը կազմուեցաւ քաղաքապետ Հաքքը պէյի նախագահութեամբ։ Այս յանձնաժողովը կը գտնուի Վեհ. Կայսեր հովանաւորութեան տակ։

ՄԶԿԻՆԵՐԸ.— Շէյխ-ուլ-Իսլամը կը հրաւիրէ բոլոր կրօնական ուսանողները որ իրենց կանոնական քննութիւնը տան։ Այս կարգադրութիւնը եղած է անոր համար որ մէտրէսէներու մէջ չմնան ո՛չ կարգի մարդիկ որոնք կրօնականի տարազ կը հագնին՝ աշխարհական նպատակներով։

ՏՊԱԳՐԱԿԱՆ ՏՆՕՐԷՆ անուանուեցաւ Անձն. Գանձու պաշտօնատարներէն եւ Միլքիյէ վարժարանի երբեմնի ուսուցիչ Ալի Սէյտի պէյ։

ՊԱՇԱՐՄԱՆ ՎԻՃԱԿԸ.— Բերայի ոստիկան զօրաց հրամանատար Հայտար պէյ ծանուցած է թէ վերջերս Պոլիս ժամանած են հինգ վաշտ ոստիկան զօրք որոնց մեծ մասը ուսանող եղած է Սելանիկի ոստիկան զօրաց վարժարանին մէջ։ Այդ ոստիկան զինուորները բաժնուած են մայրաքաղաքի հինգ շրջանակներու մէջ, որոնք են Պոլիս, Կալաթա Սէրայ, Սկիւտար, Ֆաթիհ եւ Պէյիքթաշ։

ԶԷՆՔԵՐԸ.— Շարժման եւ Գ. զօրաբանակի հրամանատար Մահմուտ Շէվքէթ փաշա հետեւեալ պաշտօնական զեկոյցը հրատարակած է.—«Պաշարման վիճակին ենթակայ եղողներու մէջ, այն բնակիչները որոնք իրենց քով կամ տուներնին արգիլուած զէնք կը պահեն, այդ զէնքերը պէտք է տանին ամէնէն մօտը գտնուող ոստիկան զինուորներու եւ ոստիկանական պահականոցները, (Պոլսոյ եւ արուարձաններուն մէջ), ներկայ զեկուցման թուականէն մինչեւ հինգ օրուան միջոցին։ Գաւառներու մէջ այդ զէնքերը պիտի յանձնուին տեղւոյն հրամանատարին։ Այդ զէնքերուն փոխարէն ընկալագիր մը պիտի տրուի իրենց։ Եթէ այդ պայմանաժամէն ետք, խուզարկութիւն կատարուելով դարձեալ զէնքեր գտնուին, անոնց տէրը իբր խռովարար պիտի նկատուի եւ պիտի պատժուի պատերազմական ատեանին կողմէ»։

21 Ապրիլ 1325

⁂ Այս ազդարարութիւնը կը վերաբերի միայն արգիլուած զէնքերու՝ ինչպէս մաուզէր, մարթինի եւն. մասին, եւ ո՛չ թէ մանր զէնքերու մասին։

ՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ՎԵՐԱԴԱՐՁՈՒԱԾ ԿԱԼՈՒԱԾՆԵՐ.— Գրած էինք թէ նոր Սուլթանը պետութեան կը վերադարձնէ կայսրութեան անուան եղող կարգ մը կալուածներ։ Ահաւասիկ թէ որո՛նք են այդ կալուածները.— Թասօսի բոլոր հանքերը, Միջագետքի քարիւղի հանքերը (որոնք ամէնէն հարուստներն են իրենց տեսակին մէջ), Տիգրիսի եւ Եփրատի վրայ նաւարկութեան իրաւունքը՝ Թաւմբերով, նաւարաններով, եւն., Հէրէքէի եւ Պոլսոյ գորգի գործարանը, Եըլտըզի յախճապակիէ գործարանը, Պոլսոյի Զիֆթլիկի կալուածը՝ մեծարժէք գետին մը որ կը տարածուի Շիշլիէն մինչեւ Մասլաք, Ապտիւլ Համիտի սեփական բոլոր տուները, խաները եւ բոլոր կալուածները, Դաաց-քէօյի քարափները, Սելանիկի քարափներն ու շրջակայ գետինները, Եալովայի ջերմուկները, Թեսալիոյ բոլոր ագարակները։ Կը կարծուի թէ Պրուսայի նահանգին մէջ գտնուող եւ առաջին Սուլթաններուն հին սեփականութիւնները, ինչպէս Միխալըճ եւ ուրիշ տեղերու ագարակները, հաւանաբար չվերադարձուին։ Թօփ Գափուի գանձարանը թերեւս կրթական նախարարութեան յանձնուի իբր թանգարան։ Մուրզ բէյին մասունքները Եվգաֆին պիտի վերադառնան։

ՏԻԱՐՊԷՔԻՐԻ հրամանատարը պաշտօնանկ եղաւ, վասն զի այնտեղ խռովութիւններ ծագած էին։

ՍԿԻՒՏԱՐԻ նախկին կառավարիչ Համտի պէյի անհարազատ՝ Քոմիսէր Միւֆթիս որ չտառերու փնտռման պատճառ եղած է, ձերբակալուեցաւ։

ԱՆԹԱՔԻԱՅԷՆ Թուրք վաճառական Սամի Ազմի էֆ.ի կողմէ գրուած Ապրիլ 10 թուակիր նամակ մը կը քաղէ հետեւեալ տողերը.— Տեղւոյս մէջ կոտորուած երկու կողմէն 350ի չափ է։ Խանութները տակաւին գոց կը մնան։ Ժողովուրդը մեծ յուզման մէջ կը գտնուի։ Քէսապէն առնուած լուրերը աւելի գէշ են. Աստուած վերջերնիս բարին ընէ»։

ԵԸԼՏԸԶԻ ՀԱՐՍՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ.— Եըլտըզի պալատան մէջ 456 000 ոսկիի չափ դանձ, … Տօյչէ Պանքի բաժնեթուղթերուն հաշւոյ … թուղթեր եւն. գտնուեցան որոնք դրամարկղներու մէջ դրուելով, պատերազմական պաշտօնատունը յանձնուեցան։ Այնտեղ գտնուող ուրիշ երեք դրամարկղներ ալ առջի օր քննուեցան։ Ցաւակցաբար մարդիկ ղրկուեցան զանոնք բանալու։

Ասոնցմէ զատ, Բշ. օր կատարուած խուզարկութիւններու ատեն յայտնուած խաչեր մարգարիտներէ շինուած համրիչ մը գտնուեցաւ, որուն վրայ փակցուած թղթիկէ մը հասկցուեցաւ թէ 74,000 ոսկի կ'արժէ։

⁂ Եըլտըզի մէջ կատարուած քննութեանց եւ խուզարկութեանց ատեն գտնուած մասնաւոր տետրակէ մը հասկցուեցաւ թէ Համիտ հարստութենէն այլեւայլ դրամատուններու մէջ միլիոն ոսկիէ աւելի գումար մը ի պահ դրուած է։ Տակաւին յայտնի չէ թէ այդ դրամին չէքերը ո՛ւր կը գտնուին։

⁂ Ապտիւլ Համիտ Եըլտըզի մէջ ունէր մթերանոց մը, ուրկէ նուէրներ դուրս կը հանէր Հարէմին իր սիրեցեալներուն։ Պալատական հին պաշտօնատարներ անոր գոյութիւնը լաւ գիտեն, եւ Ապտիւլ Համիտ տրուած կայսերական վերջին այցելութեան մը առթիւ ան՛ մոռցաւէր կը պատմուէր.—

Համիտ ուզելով իբր յիշատակ մեծարժէք գոհարեղէն մը նուիրել այցելող օտար վեհապետուհիին, եւ միեւնոյն ատեն փափաքելով որ անոր ճաշակին համաձայն ըլլայ առարկան, խնդրած էր անէ որ այդ գանձարանին քով երթայ։ Ինքը՝ Համիտ ալ անոր հետեւած էր։ Վեհափառ այցելուհին ակնարկով մը փեղկերուն մէջ գտնուող այլեւայլ գոհարեղէնները զննելէ ետք, ուշադրութեամբ նայիլ սկսաւ ամէնէն հարուստ եւ ամէնէն գեղեցիկ մէկ գոհարեղէնին վրայ, ըսելով.— «Բացառիկ՛ք մըն է այս»։ Ապտիւլ Համիտ, իր կոպտօրէն մտաւոր նշանակեց թիւը այդ գոհարեղէնին որուն վրայ այնքան սքանչացած էր օտար կայսրուհին։ Այս վերջինն ալ տեսած եւ հասկցած էր եւ թանգարանին քովէն բաժնուելէ առաջ, ուշադրութեամբ քանիցս ուրիշ մեծարժէք իրեղէններու վրայ նայեցաւ՝ հիացումով լեցուն շեշտով մը կրկնելով.—«Սքանչելիք մըն է այս»։ Գահընկէց Սուլթանը, որ իրաւ ը մե ծափարթամ էր՝ երբ խնդիրը պարգեւներ տալու վրայ ըլլար, տանեց բան մը ըսել … կը նշանակէր այն իրեղէնները որոնք հրացուած գրուած էին։ Կայսրուհի … դարանին քովէն մեկնած ատեն իր օրը պարապ չէր անցուցած բայց Համիտի մարդիկները երբ կը կապէին այդ գոհարեղէնները կը ծծմզէին այդ հակայ հաւնէքին վրայ»։

⁂ Եըլտըզի պալատը քննող յանձնաժողովը սենեակի մը մէջ զարմանքով տեսած է Ապտիւլ Համիտի մէկ արձանը, ոտքի վրայ կայնած եւ յար եւ նման գահընկէց Սուլթանին։ Ուրիշ սենեակի մը մէջ սեղանի մը առջեւ, գահընկէց կայսեր նստած դիրքով մէկ արձանն ալ գտնուեր է, եւ վերջապէս հայելիի մը դիմաց ալ հագուած երրորդ արձան մը...։

ԳԱՅԳԱ-ՍԱԳԳԱԼ ՄԷՀՄԷՏ ՓԱՇԱ.— Նշանաւոր խաֆիէ գայգա-սագգալ Մէհմէտ փաշա, որ Էթրանոս ղրկուած էր, երէկ Պոլիս բերուեցաւ, պատերազմական ատեանին առջեւ դատուելու համար։

⁂ Մեծ Կղզիի «Ներդաբէն Իսմայիլ» եւս պատերազմական ատեանը տարուեցաւ։ Նշանաւոր խաֆիէ մըն ալ, Էճզաճը Րէֆիք, պիտի ձերբակալուի։

ԷՐԶՐՈՒՄԷ հասած վերջին լուրերու նայելով, խռովարարական շարժումը զսպուած է, եւ Կայսեր գահակալութեան վրայ կացութիւնը բարւոքած է։ Անդորրութիւնը կատարեալ է։ Տեղին զինուորական հրամանատարին դէմ քննութիւն մը պիտի բացուի։ Ուրիշ հեռագրի մը նայելով, Օսմ. Քօմիտէին անդամները որոնք Փրանս. եւ անգլ. հիւպատոսները պաշտպանած էին դուրս ելած են։

ԱԶԱՏՈՒԹԵԱՆ բանակը Պոլիս պիտի մնայ մինչեւ որ կատարելապէս կարգադրէ ամէն գործերը։ Անդորրութիւնը կատարելապէս հաստատուելէ վերջ շատ քիչ թիւով զօրք միայն պիտի թողուի Պոլսոյ մէջ, եւ հոգ պիտի տարուի ոստիկանութեան եւ ոստիկան-զինուորութեան վերակազմութեան։

ԱԼԻ ԳԱԳՈՒԼԻ պէյի սպաններէն 8 նաւազներ առջի օր չէթթայակալ պատերազմական ատեանին առջեւ հանուելով, մահուան դատապարտուեցան։

ՏՈՎԱՅԻՆ ՆՇԱՆԱԶԻԳ զօրաց վաշտին պէտք տեսնուած չըլլալով, ջնջուեցաւ։

ԿԱՅՍԵՐ ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆԸ.— Կայսրը … Սուլթան պիտի … Էտիրնէ եւ Սելանիկ, շնորհակալութիւն յայտնելու Բ. եւ Գ. զօրաբանակներուն որ պաշտպանեցին սահմանադրութիւնը։

ԻՍՄԱՅԻԼ ՔԷՄԱԼ պէյի բնակարանին մէջ, Օրթագիւղ, առջի օր խուզարկութիւն կատարուեցաւ։

ԲԵՐԱՅԻ ոստիկան-զինուորները հրամանատար Հայտար պէյի հսկողութեան ներքեւ խուզարկութիւն կատարեցին Բերա եւ Թագսիմ արուարձաններուն մէջ, տեսնելու համար թէ այնտեղ գտնուող քիւրտեր եւ … պայթուցիկ նիւթեր ու զէնքեր պահա՞ծ են թէ ոչ։ Խուզարկութիւնները ո եւ է արդիւնք չը տուին, այսուհանդերձ խիստ հսկողութիւն կը կատարուի այս մարդոց վրայ։

ԱՐՏԱՍՈՎՈՐ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԻՒՆ ՄԸ։ — Ցանական թերթ մը կը գրէ թէ մօտերս արտասովոր պատուիրակութիւն մը պիտի մեկնի քաղաքէս երթալ Եւրոպական Տէրութեանց պաշտօնապէս ծանուցանելու Սուլթան Մէհմէտ Ե.ի գահակալութիւնը։ Նորատունկեան էֆ. ալ այս պատուիրակութեան մէջ է, կ'ըսուի։

ԹՐՔՈՒՀԻՆԵՐՈՒՆ Կ'ԱՐԳԻԼՈՒԻ ԹԱՏՐՈՆԸ.—Ոստիկանական նախարարութիւնը հետեւեալ պաշտօնական զեկոյցը ղրկած է թերթերուն.

Ծանուցուած էր թէ՝ Դառըլպէյի մէջ Թատերական ներկայացում մը պիտի տրուի առաջիկայ ուրբաթ օրը, միմիայն տիկիններուն համար։ Նկատելով որ այս միջոցներուս անպատշաճ պիտի ըլլար Թատերական ներկայացումներ սարքել տիկիններուն համար, ուրբաթ օրուան համար ծանուցուածը՝ արգիլուեցաւ։ Հետեւաբար, շահագրգռուողներուն կը գիտցուի թէ այս կարգի ո՛չ մէկ Թատերական ներկայացում պիտի տրուի շնոր անօրէնութիւն։

ՆԷՃԻՊ ՄԷԼՀԱՄԷԻ ԴԱՏԸ

ՄԷԿ ՏԱՐԻ ԲԱՆՏԱՐԿՈՒԹԵԱՆ ԴԱՏԱՊԱՐՏՈՒԱԾ

Երէկ Եզեանդաս Ատեանին առջեւ տեղի ունեցաւ Նէճիպ Մէլհամէի վերջին դատավարութիւնը։ Պաշտպան փաստաբանները իրենց պաշտպանողականը խօսեցան։ Պաշտպանողականներու լսուելէն եւ ընդհ. դատախազին պահանջումէն ետք դատաւորները խորհրդակցութեան սենեակը քաշուեցան եւ ժամ մը ետք դատարան մտնելով Նէճիպ Մէլհամէն դատապարտեցին մէկ տարուան բանտարկութեան նկատելով որ հաստատուած է Նէճիպի … հոգի ծեծած ըլլալը։

⁂ Դատավարութեան շահեկան մասերը պիտի հրատարակենք վաղուան թիւով։

⁂ Վճռէն զատ չմնացին Նէճիպի փաստաբաններէն մէկ երկու սօֆթա, որոնք Հայերուն ուղղելով իրենց խօսքը յարեցին «մէկ քանի օրէն կը տեսնէք»։ Ասոր վրայ ոստիկանաւոր զինուորներ եկան եւ այդ սօֆթաները առաջ փառօք … Ատեան տարին։

ՄԿՐՏԻՉ ՖՐԷՆԿԵԱՆԻ ՕՍՄ. ՄԵԾ ԶԻՆԱՎԱԾ [illegible] ԱԶԴԸ ԿԱՐԴԱԼ Դ. ԷՋ։

ՅՈՒՅՍԱԿ ՀԱՆԳԱՆԱԿՈՒԹԵԱՆ ՆՊԱՍՏԻՑ ՅԱՆՁՆԱԳՐՈՒԼՈՒՆ

Մխոյ Գասպարեան
Պետրոս Խանճեան
Մինրան Մինասեան
Գրիգոր Տէրտէրեան
Զէրչի Յակոբ Գասպարեան
Թաւուր Նաւասարդեան
Կայծակ Քիւրեան
Սեփան Գաբրիէլեան
Գէորգ Հայրապետեան
Եղբարք Վարդանեան
Քէորէք Զաքրեան
Պետրոս Վարդանեան
Կարապետ Սրճաճեան
Մինաս Էնկիւրլեան
Սարգիս սօպաճի
Խաչիկ Գրլեան
Գրիգոր Մինասեան
Նշան Թոմասեան
Հայարձակ Գրիգորեան
Յակոբ Գոյաճեան
Առաքել Յակոբեան
Ալիքսան Թանարքեան
Զաքար Զաքարեան
Մարտիրոս Մոլիկեան
Մէհ. Գրիգոր Կարապետեան
Նիկողոս Տօղրամաճեան
Սարգիս Պասմաճեան
Տ. Մկրտիչ Մրչնիկեան
Օհաննէս Յակոբեան
Յովհաննէս Փիլի. Սայէեան
Կ. Ե. Այրենեան
Յակոբ Մինասեան
Սեփան Գասպարեան
Յովհաննէս Պարիկեան
Մանուկ Մանուկեան
Խաչիկ Ասատրեան
Լեւոն Սիրասլեան
Կարապետ Զավարեան
Լեւոն Ալեանաք
Յարութիւն Թէրզեան
Յակոբ Թ. Փափազեան
Յարութիւն Սամուէլեան
Մելքոյէլ Խաչենեան

(Շարունակելի)

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՄԵԾ ՅՈՒԼԱՐԱՆ ՏՊԱԳՐԱԿԱՆ ՏԱՐԻՑ

Սիրբէնի, Թիւավէնիկեար փողոց, Թրամվայ ճաշտէսի Թիւ 18

Տպարանատէրերը՝ դէր հայթայթելու գծուարութենէն, գնոյն սղութենէն, շուտով մայրելէն եւ երբեմն ատեան անգամ ձուլուելէն կը գանգատէին։ Այս գանգատներուն բոլորն ալ նախատեսելով, «Օսմանեան Ընկերութիւն» ասնուով մեծ ձուլարան մը հիմնուած է Կ. Պոլիս, Սիրբէնէն, Հէնա Բաշա, Խիւսպէէնտիկեար փողոց, Թրամվայ ճաշտէսի, Թիւ 18, ուր կը պատրաստուին ամէն տեսակ լիտոյք եւ իսկա ճաշակաւոր սաստեր։

Ներսպա գացած եւ վերջերս վերադարձած արուեստագէտ մը Ֆրանսայէն նորատնաբ մեքենաներ միասին բերած, գեղագիրներ, հայերէն եւ Թուրքերէն ամէն բնոյթի վրայ գիրեր գեղագրած եւ այս գիրերը վարպետներու կողմէ «Չէլիկ»ի վրայ փորագրուած են։

Գիրերը՝ երբեմն տեսակ տեսակ ձուլել սովորական եղած է, բայց գիտնալու եւ ճաշակաւոր ըլլալու համար, երբորդ տեսակ մ'ալ կը աւելնայ, եւ ծախքէ չի վախնալով, այս տեսակներուն ամենէն լաւը եւ ամենէն մաքուրը կը դրեցնուի եւ յանախորդը գիրերեան համար գիներն ալ խիստ չափաւոր են։ Գուտաբ յանձնարարութիւնը չուտափոյթ եւ անիծերի կը կատարուին։

ԱՏԵՄՆԱԲՈՑԺ

ԲԻՐԶԱՆԴ ԷՊԷԵԱՆ

Բիրա, Պէքեար փողոց Թիւ 3
Ցունաց քսսսիւլային քովը։

Երկար տարիներէ ի վեր Բարիզի, Լիոնի, Մոնբէլիէի եւ Ժընեվի առաջնակարգ առաստաղաշինական հաստատութեանց մէջ իւր արհեստը կատարելագործելէ վերջ, այս անգամ Պոլիս վերադառնալով հաստատած է Բերա Պէքեար փողոց Թիւ 3 տունը։ Ակադայի ամէն տեսակ հիւանդութիւններ կը դարմանէ ասկիով եւ բնական գոյներով փառաւոր ակաները կը լեցնէ եւ նորագոյն մեթոտով (Travail à pont) ասկիի նուրբ աշխատութիւններ եւ բնականին յարեւնման արհեստական ականեր կը շինէ։

Ի հարկին կանչուած տուներէ մինչեւ կէս օր կրնայ այցելել։

ԱՌԱՆՑ ՅԱՒԻ ԱՏԱՄՆԱՀԱՆՈՒԹԻՒՆ
ԳԻՆՆԵՐԸ ԳԻՒՐԱՄԱՏՈՅՑՆԵԼԻ
Զօրեքշաբթի օրերը աղքատաց ձրի է։
10—9

Եվրոպը Հիւսայունա Քապ Թիմարիւեէնը մինթեէլիգ գրեթատ 4400 ատա պէրաքը ալինին սէեմուը 3800 դնտա Քալիպ եօհանէինտէ օլատղընատն, վէ չէրը հալին 25ինճի ճուսատ երթէսի կիւնիւնէ գատար ինէր գալ բարա Քէնդի խիւրեսէ գապաղ օլունըգ հատը լայրգընը պուլուղը Քապարեսէ ինալեի եվվելիսէսինին իմրատը մաղարէր պուլընմըգընատն, նոգտանելյա Քապ թիմեգ խիքեէնէրին՝ 100ատ 10 նիսպէթինատ Քեէմին ապէլեէրինի վէ խարտ սիրեգեր վէ մուսատատ քեֆալեթնամէլերինի համիլին եյատը թարթիլիսէնն մատատ հեր կիւն տատ 10ա գատար մէհլիրը խարեի եվվելտա միրտանաթ եյլեմելերի։

21 նիսան 325 — 3—1

ՏՈՔԹ. Խ. ՓԱՓԱԶԵԱՆ

ՍԱՍՆԱԳԳԷՑ

ՄՈՐԹԱՑԻՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՆԵՐ
ԱՐԱՆՑՆԵԱՆՏԻ ԵՒ ՄՆՆԴԱԿԱՆ
ԴՈՐՆԱՐԱՆԱՑ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆ

Տոքթ. Խ. Փափազեան որ իր կատարեալ ճանաչողութեամբը եւ մասնագիտութեամբը հանրածանօթ բժիշկ մը է, ֆրանկախտի, մորթային եւ ծնունդական գործարանաց հիւանդութիւններու նոր դարմանի կատարելագործեալ գործածութեան մէջ երկար տարիներ է վեր իր հմտութիւնը աւելցուցած է Բարիզի Սէն-Լուի եւ Նեքեր հիւանդանոցներուն մէջ, եւ այժմ վկայական ստացած ըլլալով Պոլիս վերադարձած է։ Ըստ առաջնոյն գործածել, բացի կիրակի օրերէ, ամէն օր ժամը 8էն 10 Պաղչէ Դարուազաքարվանտ հոսքի Գէքիր էֆէնտի խանութին դէմ, 19 թիւ գրասենեակը կը գտնուի։ Ի հարկին, միջոցի խոցվածներու տեղը ելեկտրական լոյսով լուսաւորելով, հոն եւ նոր զեղամիջոցներէ առաջ եկած եւ անդարմանելի եւ քննուելը անկարելի նկատուած հիւանդութիւնները մեծ գիւրութեամբ կ'ախտաղտնէ, եւ ըստ այնմ կը գործածէ։ Ֆրանկախտի մի քանի տարի նոր գործածեալ՝ ոչ վիճակի մէջ կը տեսնէ, եւ կը կիրարկէ հաստատուած ժամանակը Բրօֆ. Կոչէի հնարած շիճուկը, որուն լուծիչ ազդեցութիւնը Սէն-Լուի հիւանդանոցին մէջ հաստատուած է։

Ամէն առաւօտ մինչեւ ժամը 8, իրիկունները 10էն վերջը եւ կիրակի օրերն ալ մինչեւ ցորեկ Բերա, Աղաճամի, Բրապաճի փողոց Թիւ 4 իր բնակարանը հիւանդ կ'ընդունի։

ՅՕՌԹ. ՅԻԳԵՐԱՆ Է.Ֆ. ԹԱՊԻՊԵԱՆ

ՆԵՐՔԻՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ ՄԱՍՆԱԳԷՏ

Ամերիկեան բժշկական հմտալարանէ շրջանաւարտ 18 տարուան իր փորձառութեամբը արդէն ծանօթ Ամերիկեան եւ Անգլիական նորագոյն մեթոտներով չափահասից եւ ազատց, ինչպէս նաեւ կանանց յատուկ ամէն տեսակ ներքին հիւանդութիւնները բուժելու, նոյնպէս Ամերիկեան սիսթէմով եւ լաւ եղանակով ամէնազգի դրօնիկ հիւանդութիւնները եւ մարթային տեսերը բուժելու պարտաւոր բազմաստակ Տոքթ. Տիգրան էֆ. Փապիպեան, այս անգամ Բերա, Եշիլիի մեծ պողոտայի վրայ Անանեան ափթիքանը հաստատուած ըլլալով, հոն իր տանը մէջ իրեն դիմող հիւանդները կ'ընդունի բացի կիրակէն ամէն օր, մինչեւ կէս օր։ Ցերեկ բժշկելը յաջողագէս պարտաւոր է գործանելու, նաեւ գործողութիւնը անկարելի կամ անբուժելի գտնած դժնդակ տեսակներն դանելը, ըստ գրութեան բրօֆ. Ճեղուպիի եւ Հանրի Մէլեյքի։ Երկուշաբթի, չորեքշաբթի եւ ուրբաթ օրերը կէս օրէ հետք կը գտնուի Պահէ Գարա Մինասեան էֆէնտի գիրանը, եւ երեքշաբթի եւ շաբաթ՝ կէս օրէ վերջն ալ Իւսկիւտար Ս. Խաչ եկեղեցիի քով Գունարաճեան էֆէնտի տունը։ Զրի կը գործանուին աղքատները ուր. օրերը։
36—32

ՄՕՍ

ՅՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Ամբարդ եւ ապրանքի փոխադրող ընկերութիւն

Ա. ԿԱՐԳԻ	Բ. ԿԱՐԳԻ
Միքի	Նալչօգիր
Ս'ինիր	Եմիլիոս
Բանիսա	Պուլգարիա
Փիլիպ	Մարկիս
Նարոպոլ	Թալիլի
Նավարին	Ռարոս
	Ինգա

Առաջին գարդի լոգնունները շատ հանգստաւէտ են, նաեւ մէջերնիս ընդարձակ սենեակներ ունին, ելեկտրականութեամբ կը լուսաւորուին եւ կրնան ամբարդներու համար տեղ ունենալ։

Երկրորդ կարգի լոգնունները ալ ամենաթանկ թանգ ամբարդներն ի՛ատեն բաց տեղ ունին։

Սգրալի
Գալաթ Էրբերու Ա. կարգի գրի՝ Ա
» » » » » Բ

Կը խնդրուի վաճառականներէն որ փոխադրութեանց համար Ղալաթիոյ տարը հոնտեսլու համար իրենց հրամանները, ամէն յարմարութեամբ ամբարդներ ունինք։

ԼԱ ՄՈՒԹՈՒԷԼ ԴԷ ՖՐԱՆՍԷ Է ԵՏ ՔՈԼՈՒ

La Mutuelle de France et des Colonies

ՓՈԽԱԴԱՐՁԱԿԱՆՔԻ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՊԱՆԳ ՏԸ ՖՐԱՆՍԻ ՄԷՋ ԱՒԱՆԴ ԶՕՒԱԾ Է 60 ՄԻԼԻՈՆ ՖՐԱՆԿ

ԵՐԷ ԳՈՐԾԵՆ — Պետական բոնարարին առեւ, 1905 ժամ 17ի օրէնքին համաձայն։

Ս'ԶԵՆԴԱՆԻՆ — ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ ՄԸ՝ ողջ Ֆրանսայի եւ Դրամագլուխ եւ Ռանթ Վիճակի կ'ապահովէ, 15 տարիէն վերսկսեալ ողջ Ֆրանսայի, ժամանակաւոր գործադրելի երաշխաւորութիւններով։

Ս'ԶԵՆԴԱՆԻՆ — Վճարումներ ԱՄՍԱԿԱՆ ՎԵՑ ՖՐԱՆԿԷՆ սկսեալ։

ԱՐՁԱՆԱԳՐԵԼ — ՊԱՆԳ ՏԸ ՖՐԱՆՍԻ ՄԷՋ՝ իր յանձնարարութիւնները յանձնած գրասենեակը, «պետական երաշխաւորութիւն» ունեցող արժէքաթղթերու վերաբերեալ զանոնք։

ԳՈՐԾԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ — 700 ՄԻԼԻՈՆ ՖՐԱՆԿԻ, մինչեւ 1908 նոյեմբեր 30 իր ԱՆՆԵՐ ԱՌԱՆՑԱՏ Ի՝ երկու ճիւղերու մէջ։
ԿԱԱՆԳԻ ՈՒ ՄԱՀՈՒԱՆ

Տեղեկութիւն եւ կանոնագիր ձրիաբար կը տրուի

ԱՐԵՒԵԼՔԻ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՏՆՕՐԷՆ ԻՆԵԱՆ Ս. ՅԱՆՏՐԻԱ, Տելլ մէջ խան Նալբէր։

Փոքրաւոր եւ գործունեայ գործակալներ կը փնտռուին, որոնց պէտք է ունենան լաւ յանձնարարականներ սը

ՍԻՆԿԷՐ

ՀԱՑԹԱՑԹԻՉ ԿԱՑՍԵՐԱԿԱՆ ՊԱԼԱՏԱՆ

THE SINCER MANUFACTURING Co

Սինկէրի կարի մեքենաները զուտ սեղմ, զարդարեալ շինուած ըլլալով, իրենց ստեղծութեամբ տիրապետուած են որ ալիւրներու ամէն կողմը տարածուած են եւ բոլոր ընտանիքներու, գիրերներու եւ հիւսներու համար Սինկէրի մեքենան տեսած մարդ մը չկայ։ Սինկէրի Ընկերութիւնն ցարդ 4006 տարի գործելով վերջապէս եւ լաւագոյն տեսակն է բոլոր յարգանքներու մէջ։

ՄԵՔԵՆԱՖԻՐԵՐԸ ԲՈՎԱՆԴԱԿ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՄԷՋ

ԳԻՆԸ — Շիտակ մեքենա Գոն Մարտէրի գիներ, Թիւ 343 & 343 կրկին
ՍԱԼԱՐԻՔ — (Մինկէր խան, Թիւնէլին հետ։
(Թրամվայի կայարանի գիներ։
ՍՈՒԼԹԱՆԻՆ — (Սուլթանի Համամ, Թիւ 2։
(Սուլթանի Գալաթա. Թրամվայի կայարանի գիներ։ Թիւ 18։
ՍԱՏԻՍԱՐ — Ֆարտի Գալաթա, Թիւ 120։

Կարգադրեմ զգուշանալու համար վերի ճանաչողութիւնէ քանի մը. Ընկերութեան կեդրոնական վաճառատունը՝ Գալաթա Բերա, Շիտակ Ճամբայ, Թիւ 343 & 343 կրկին Տիւզուլու Սարգիս պէյ ամէնը։

ԻԻՆԻՍԷՆ

ՀԱՍՏԱՏԵԼ — ԿԵՐՊՈՂԱՆԵՑԻ
Ի ԲԱՐԻՆ — Ի ԱԼԲԻՆ
1828—1829 — 9, ԲԼԱՍՎԱՆՏՅԵՆ, 9

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ԵՐԱՇԽԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆՔ

ՀՐԴԵՀԱՒ ՃԻՒՂ

Ապահովագրեալ գումարներ	25 միլիոն	ֆրանկ
1907ին գանձուած ապահովագին	25 միլիոն	»
Մինչեւ 1907ի վերջը հաստատած գումար	550 »	»
Գործադրելի և պահեստ	184 »	»

ԵԿԱՄՈՒՏԻՒՆՔ

Ընթացիկ ապահովագրութիւններ	683½ »	»
1907ին գանձուած ապահովագին	13½ »	»
Մինչեւ 1907ի վերջը հաստատուած գումար	231 »	»
Գործադրելի և պահեստ	159 »	»

Մինչեւ տարեմուտ հանդիսացող Ընկերութեան կրկին միջոցով 9ին գործադրելի ու պահեստ բաշխը գումար մը կը հաստատուի որ հետագայ հրատարակութիւնը մը կ'ցնծայ ԻՒՆԻՍԷՆ ապահովագրեալ։

Գրեթէ հարկ մասնաւոր գեղեցիկ ապահովագրեալ։ Նպաստաւոր պայմաններ անհամեմատ կերպով ուրիշ ԴԵՐԱՆՑԵՆ գան ուրիշ։ Եւ Ընկերութեան պայմանները։ Ապահովագրութեան ամէն ձեւերն ամենէն ամուր գիներով, օրինակի համար՝ ԱՇԽԱՏԱՎԱՐՁՈՒԹԻՒՆ Ի ԴԷՊ ՄԱՀՈՒՆ, ԵԱՒ, ԴՐԱՄՕԺԻՏ ԵՒԼԼ։

Ընկերութեան գործառնութիւն է ՕՍՄԱՆՕՅԻՆ, ՀԱՅՈՏԵՐԵՒՅԻՆ, ՊԱՆԳԵՆԻ։

Գլխաւոր գործակալ՝ Ալեքսանդր Քէնդ. Տնօրէնութիւն
Ընդ. Տնօրէն — ՍԻՄՈՆ ԳԱՍՊԷՐԼԵԱՆ
Գլխ. կենտրոն Գալաթա — ՄԻՀՐԱՆ ՏԷՐ-ՆԵՐՍԷՍԵԱՆ
Սիրատալ, Սուլթանահամամ Թաքսիմ Ծալու բուսաբ։
Գործակալութիւնք Թուրքիոյ գաւառաց մէջ։

ԱՌԵՒՏՐ. ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԱՆԱՆՈՒՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Societa Commerciale D'Oriente

ԿԱԶՄՈՒԱԾ 1907 ՓԵՏՐՎԱՐ 19ԻՆ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ 3,000,000 ՖՈՒՆԳ

Գլխաւոր գործակալութիւն՝ Վենետիկ (Բանիս Սան Բրովոլո)
Կ. Պոլսոյ գործակալութիւն՝ ԱԶԱՐԵԱՆ ԵՂԲ (Գալաթա Սարայ փողոց)։
Զանազան գործառնութիւններ, ինչպէս՝ ապահովագրութիւն ամէն գրաւականներու վրայ գտնուած և վաճառուած ամէն տեսակ արժէքաթղթերու, փոխառութիւնի տարեկան արդիւնքներու վրայ և մինչեւ գրաւեալ ամէն տեսակ գործարքներ։
ՀԱՅԱԳԻՐԱԿԱՆ ՀԱՄՈՅԹ—COMMERIALE.

ՄԵԾ ՀԱՆԴԵՐՁԱՎԱՃԱՌ

Տարիներէ ի վերջ՝ նոր է Թոփխանէ խանի
ԳՐԻԳՈՐ ԷՖ. ԷՐՄԷՆԵԱՆԻ
ՄԵԾ ՀԱՆԴԵՐՁԻ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ
այս անգամ պատրաստած է ձմեռուան յատուկ էլեգանտներէն շէք եւ տեսակ հագուստներ ինչպէս

ԹԱԼԹՈՆՆԵՐ

ՄԵԾԻ եւ ՑՆԼՈՒ ՓՈՍԹԻՄՆԵՐ
մանթոներ, բարաքներ, եւն. եւն.
ԳԻՆԵՐԸ ԽԻՍՏ ԴԻՒՐԱՄԱՏՈՅՑՆԵԼԻ
ԳԻՆԸ ՈՐՈՇԵ Է ԹԻԻԸ 2 ՂՐՈՒՇ
Սուլթան Համամ Թոփխանէ խան Թիւ 86

SANTAL SALOLÉ LACROIX

ԴԱՐՍԻԻԼՆԵՐԸ

Միջոցին գործարանի հիւանդութեանց դէմ գործածուող հանճարեղ դեղերուն ամէնէն ազդուն և ամենայաւ իւրացնելին է։
Վաճառատեղին՝ դեղարան Լագուռա, 34, Rue Philippe-de-Girard, PARIS.

Կը վաճառուի ամէն դեղագործներու մէջ։ Ներկայացուցիչ՝ Օհանեան, Թալ խան։

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԶԻՆԱՎԱՃԱՌ

ՄԿՐՏԻՉ ՖՐԻՆԿԵԱՆ

Գ. Պոլիս, Սուլթան Համամ, Մէսսաէթ խան, Թիւ 29, 30, 31, 32, 33։
Մասնաճիւղ, Եէնի Ճամի, «Օսմանը սիյահ-էքբասը» շիւալէսի։ Թիւ 44։

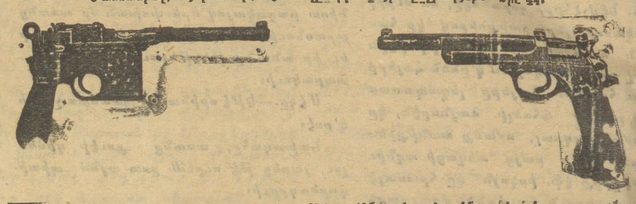

Վաճառատան եւ մեքենաներու մէջ ամէն տեսակ զէնք եւ կապար ամէն պատրաստ գտնուելուն, կարող եմ՝ թէ մայրաքաղաքս եւ թէ մոտերաւորապէս գուտաբ յանձարարգաց հայթայթել գիւրութեամբ ու գիւրամատչելի գիներով։
10-20 կոտ հրացաններէ եւ էրբենց կապարներէ բաղկացեալ տեսակ մը 5-10 Օսմ. ոսկւոյ կանխավճարով կը հայթայթուի, որոյսն սրատատ ամէն յանձնարարութիւնք ճշգմարտութեամբ կը կատարուի։
Փոխադրագ գներու ցուցակը կը գրկուի 20 փարայի թղթերէն իբր նամակագրելի ծախս։
Ամէն գրութիւնք պէտք է գրկել՝
Մ. Ֆրէնկեան, Սուլթան Համամ, Մէսսաէթ խան (Թիւ 29-33, Նիւֆգ դեղով պատասխանին նամակագրելիս։ 20—1

ՏԷՕՅՇԷ ՕՐԻԱՆԹ ՊԱՆՔ Ա. Կ.

ԳԵՐԼԻՆ, ՀԱՄԲՈՒՐԳ, ԹԱՆԺԷ, ԴԱԶԱԳԼԱՆԴԱ, Կ. ՊՈԼԻՍ, ՍՄԻՐՆԱ, ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻԱ, ԳԱԶԻՐԵ

Գլխաւոր Դեպ. Հիւպատոսարանին մէջ արձանագրուած ուած 1906 Դեկտեմբեր 31էն

ՀԻՄՆՈՒԱԾ

Տրէզորներ Պանքի, Ա. Շաֆիսաէլէնէա, Պանք Տէրբ Նէր եւ Նաքիոնալ Պանք Տիւ Տէօյչլանտ կողմէ։

Կեդրոնատեղի՝ Ղալաթա, Վոյվոտա փողոց, Յակոբեան խան։
Գործակալութիւն Պոլսոյ՝ Տիւրիզղատ խան։
Ապրանաց մեքենայ՝ Գիւլլէնկեան խան Սիրքէճի։
Գործառնութիւններ կը կատարուին ամէն օր ժամը ինն-ութէն չորս։ Ուրբաթ օրերը ինն-ութէն։

ԵՆԹԱՑՈՂԱԿԱՆ ՊԱՏՈՒԻՐԱՏՈՒ ՁԻՒՂ

Տէօյչէ Պանք իր խնայողական Սնուցիչին մէջ պահելու համար գումարներ կընդունի եւ 3½ 0)0 տոկոս կը վճարէ որ եւ է գումարի համար, պայմանաւ որ 1000 Օսմ. ոսկիէն շատերին Իսկ 3 0)0 տոկոս 1000 Օսմ. ոսկիէն ուելի եղող գումարներու համար։

Սակայն գրամատուն իրեն կը վերապահէ զեղչել կամ ուելցնել տոկոսի տոկոսը, այդ մասին տեղական թերթերու մէջ ազդ մը հրատարակելէ վերջը։

200 Օսմ. ոսկիէն վար եղող գումար մը կարելի է եւ առնել, օր եւ է առնի Իսկ 200 ոսկիէն ուելի եղող գումարներ եւ առնելու համար, պէտք է դրատուն տեղեկացնել։—
8 օր առաջ՝ մինչեւ 1000 Օսմ. ոսկիներոց գումարի մը համար։
30 օր առաջ՝ 1000 Օսմ. ոսկիէն ուելի եղող գումարներու համար։

Տէօյչէ Օրիանթ Պանք տարբերական յանձնարարութիւններ կընդունի Կ. Պոլսոյ եւ արտասահմանի համար, բարձրագոյն նպաստաւոր պայմաններն ալ։

Ան եւ է վերաբերմամբ չի պահանջուիր տարբեր տարբեր համար այն տարբերութիւնն պահպանեան, որոնք իր մէջերնը գտնուած են։

ՆՈՐԹՔ ՊՐԻԹԻՇ ԷԼՏ ՍԼԷՔԸՆՔՍԱՇԼ

ԵՒ

Ն.Օ.ՐԹՔԸՐՆ

ՀՐԴԵՀԻ ԵՒ ԿԵՆԱՑԱՆԳԼ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆՔ

Ապահովագրեալ գումարներ	Ֆունտ Ստեռլինգ	6,000,000
» տարեկան եկամուտ 1907 տարի	» »	5,941,859
» գանձուած գրամ 1907 տարի	» »	25,203,324

Ներկայիս մեծագոյն ապահովագրութիւնց գիւրամատչելի պայմաններով։

ՄԱՐԹԱԳԹԱՑՄ

ԹՈՎԱՑԻՆ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Դրամագլուխ Ֆունտ Ստեռլինգ 500,000
Գանձուած Դրամ » » 564,225

Վնասուց հատուցումնք անմիջապէս տարանձնելով եւ կատարելու որ ցանկութեամբ կը վճարուի։

Գլխաւոր Գործակալ՝ Ի. Գալիա
ԳԱՍՊԱՐ ՄԵՐՄԵՐԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻ
Մէհմէտ Ալի Բաշա խան, Ղալաթա
Գուտաբերի գործարանաց համար ոգեւորիչ գործարաններ կը գտնուին։

ՀԱՐՍԱՆԵԿԱՆ ՎԱՃԵԼՈՒՉ ՄՈԱԵՐՈՒ ԾԱՂԿԵՓՈՒՆՁԵՐՈՒ

ԵՒ

ՄԱՆԿԱՆՑ ՄԿՐՏՈՒԹԵԱՆ ՀԱՆԴԵՐՁԵԼԷՆՆԵՐՈՒ

«ՄԱՏԱՆԱՆԵՑ-ՀԱՅՈՐԱՏՈՒԹԻՒՆ»

ԱՐՄԵՆԱԿ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ

որ երկար ժամանակ նախկին Մկրտիչեանի հիւսելիներուն եւ վերջին տարիներս ալ Զամիլեանէ.ի վաճառատան մէջ նորանոր մոդեր կը հայթայթէր, այս անգամ վերջնականապէս հաստատած է Գալաթա, Մեհմէտ փաշա, Հաճուզը խանի տակ Թիւ 45 վաճառատունը, ուրկէն վաճառելի նաեւ բնատանց եւ նորանաքիանց վերարկուներ, ալ եւ բազմաթիւ վառարան, ջեռնարան, ձեռնոց, տանթելա, գլուխներ, գեղեցիկ, գիշեր, եւն. եւն.։

Ամէն տարի կը փոփոխի գրամատարկ եւ շատերը գնա չեն գիներ որ տեսնելու գաղանիքը լուսնորդներ գան ընելով ինչպէս տիրոջ շահելու մէջ կը կատարուի։

Գտնուելու խանի դիմաց, Հաճուզը խանի տակ, թիւ 45

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ԳԱԼԱՏԱՅԻ ՄԵԾ ՀԱՆԴԵՍԻ ՄԷՋ

Ամենայն տեսակ ապրանքներ, ինչպէս՝ Գինի, Գարեջուր, Ոգեւորիչներ, Սիրոպներ, Ջրեր, Սոդա, Ծխախոտ, Սիգարներ, Գրասենեակի գրիչներ, Գրասենեակի գրեր, Գրասենեակի գրեր, Գրասենեակի գրեր